

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Examensarbete

kandidatnivå

Januari 2009

Om sambandet mellan information och resultat

En studie av svenska industriföretags benägenhet att informera med
utgångspunkt i den svenska debatten

Författare

Niklas Kihlberg

Erik Waller Arvidsson

Handledare

Gunnar Wahlström

Sammanfattning

Examensarbetets titel: Om sambandet mellan information och resultat - En studie av svenska industriföretags benägenhet att informera med utgångspunkt i den svenska debatten

Seminariedatum: 2009-01-16

Ämne/Kurs: FEKK01, Examensarbete kandidatnivå, 15 poäng

Författare: Niklas Kihlberg, Erik Waller Arvidsson

Handledare: Gunnar Wahlström

Fem nyckelord: VD har ordet, Frivillig information, Resultat, Årsredovisning, Offentlig debatt

Syfte: Syftet med denna uppsats är att undersöka om informationsmängden i "VD har ordet" kan relateras till årets resultat före skatt och om informationsmängden har förändrats de senaste åren. Studien syftar också till att öka förståelsen för vilka trender som idag återfinns i den offentliga debatten, och vad som förväntas presenteras i årsredovisningarna.

Metod: Detta är en induktiv studie. Med utgångspunkt i den offentliga debatten om årsredovisningar konstrueras en kodningsmall. Mallen består av ett antal informationskriterier, för varje informationskriterium som uppfylls i "VD har ordet" ges det undersökta företaget ett poäng. Antalet informationspoäng, per företag och som genomsnitt av alla företag, jämförs med respektive resultat före skatt. Regressionsanalyser och diagram ställs upp för att genomföra analysen.

Teoretiska perspektiv: Det teoretiska perspektivet grundar sig på normbildningsteorier och forskning om hur redovisningsnormer växer fram.

Empiri: Empirin kommer från de undersökta företagens årsredovisningar och tidningen *Balans*.

Resultat: Studien drar slutsatsen att det verkar råda ett positivt samband mellan informationsmängd i företags "VD har ordet" och resultat före skatt.

Summary

Title: The relation between information and earnings - A study of Swedish industrial corporations' willingness to inform based on the Swedish public debate.

Seminar date: 2009-01-16

Course: FEKK01, Degree Project Undergraduate level, Business administration, Undergraduate level, 15 University Credit Points (UPC) or ECTS-cr

Authors: Niklas Kihlberg, Erik Waller Arvidsson

Advisor: Gunnar Wahlström

Key words: Management commentary, Voluntary disclosure, Earnings, Annual report, Public debate

Purpose: The purpose of this thesis is to examine if the amount of voluntary disclosure in the management commentary has any relation to earnings before taxes and if voluntary disclosure has changed in recent years. This study also aims to improve the understanding of what trends can be found in the public debate and what kind of information is expected in the annual report.

Methodology: This study has an inductive foundation. Starting in the public debate about annual reports a score chart is constructed. The chart is based on a number of information criteria and for every criterion that corresponds to information in the management commentary one point is awarded. The total score, per company and in average, is then compared to the respective earnings before taxes. Regressions and diagrams are then constructed to conduct the analysis.

Theoretical perspectives: The theoretical perspective is based on theories on the creation of norms and previous research on the development of accounting norms.

Empirical foundation: The empirical material comes from annual reports and the magazine *Balans*.

Conclusions: This study concludes that there seems to be a positive correlation between the amount of information in the management commentary and earnings before taxes.

Innehåll

1	Inledning.....	6
1.1	Bakgrund	6
1.2	Definitioner	8
1.3	Problemdiskussion	8
1.4	Forskningsfråga	9
1.5	Syfte.....	9
1.6	Disposition.....	10
2	Litteraturgenomgång.....	11
2.1	Formella regler och lagar.....	11
2.2	Om redovisningens utveckling och framväxt	11
2.3	Tidigare studier som mätt information i årsredovisningar	15
2.4	Diskussion kring tidigare studier	16
3	Metod	17
3.1	Undersökningsdesign	17
3.1.1	Metodologisk ansats	17
3.1.2	Val av kriterier och information i den offentliga debatten	18
3.1.3	Urval	19
3.1.4	Statistiska begrepp	20
3.1.5	Datainsamling och sammanställning.....	21
3.2	Metoddiskussion	22
3.2.1	Alternativa metoder	22
3.2.2	Replikerbarhet.....	23
3.2.3	Validitet	24
3.2.4	Reliabilitet.....	25
3.2.5	Avgränsningar.....	26
3.2.6	Primär och sekundärdata	27
3.2.7	Källkritik.....	27
4	Offentlig debatt	29
4.1	Strategi och styrning.....	29
4.2	Corporate Social Responsibility (CSR)	30
4.3	Prestation och framtid	31
4.4	Företagets resurser	32

4.5	Företagets verksamhet.....	32
4.6	Finansiella mått	33
4.7	Dominerande trend.....	33
5	Resultat.....	35
5.1	ABB Ltd.	36
5.2	Assa Abloy AB	37
5.3	Atlas Copco AB	38
5.4	Sandvik	39
5.5	Scania.....	40
5.6	Securitas AB.....	41
5.7	Skanska AB.....	42
5.8	SKF AB.....	43
5.9	Volvo AB	44
5.10	Gemensam trend.....	45
6	Slutdiskussion	48
6.1	Inledning.....	48
6.2	Forskningsfrågan besvaras	49
6.3	Studiens teoretiska bidrag.....	50
6.4	Reflektioner över studiens utförande	54
6.5	Förslag till fortsatta studier	55
	Källförteckning.....	57
	Undersökta företag	60
	Bilagor.....	62
	Bilaga 1 – Sektorindelning	62
	Bilaga 2 – Utvalda företag	63
	Bilaga 3 – Söktermer	64
	Bilaga 4 – Kodningsmall (baserad på första och andra sökningen i bilaga 3)	65
	Bilaga 5 – Informationspoäng och resultat före skatt.....	67
	Bilaga 6 – Alternativ regression.....	68

1 Inledning

Syftet med det här kapitlet är att redogöra för bakgrunden till att den här studien genomförs och att presentera frågeställning och syfte. Några begrepp som är centrala för den här studien kommer också att definieras.

1.1 Bakgrund

Det finns många olika uppfattningar om vad syftet med extern redovisning är. En av uppfattningarna är att den externa redovisningen skall förmedla information om företagets ekonomi till olika intressenter, främst utanför företaget. Bland intressenterna får ägarna ofta en särställning eftersom deras ersättning inte är kontraktsbunden, utan ofta är som en "residual" som blir över när övriga intressenter fått sitt. Därför finns ett särskilt intresse från ägarnas sida att kunna uppskatta storleken på denna residual, något som de får vetskap om genom bland annat företagets årsredovisning. Andra som har intresse av hur ett företag presterar är långgivare, leverantörer, kunder, konkurrenter, anställda samt stat och kommun.¹ Den externa redovisningen, och främst årsredovisningen, är alltså ett dokument som intresserar stora delar av samhället.

Informationen i en årsredovisning är både juridiskt reglerad och till viss del även frivillig. De noterade bolag som kommer att undersökas i den här studien följer den internationella redovisningsstandard som kallas IFRS (International Financial Reporting Standards). Enligt IFRS är syftet med de finansiella rapporterna, såsom årsredovisningen, att de ska vara ett instrument för att ge information om företagets finansiella ställning, finansiella resultat och kassaflöde som underlag för ekonomiska beslut hos olika intressenter.²

Många företag lämnar dock i anslutning till de finansiella rapporterna även en beskrivande ekonomisk översikt, information om framtiden, osäkra faktorer samt miljörapporter och information om *Corporate Social Responsibility (CSR)*,³ det vill säga aktiviteter som rör företagets samhällsansvar ur både miljömässiga, ekonomiska och sociala perspektiv. Dessa sistnämnda delar med frivillig information omfattas inte av IFRS/IAS och är av största intresse för den här studien. "VD har ordet"

¹ Smith, D. 2000, s. 17

² Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/IAS, (2007), IAS 1, punkt 7

³ Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/IAS, (2007), IAS 1, punkt 9-10

är i sin tur den del av den frivilliga informationen som den här studien inriktar sig på. För "den vanlige läsaren" kan en årsredovisning tyckas vara komplicerad, något som säkerligen leder till att många vänder sig till den mer lättöverskådliga och fritt skrivna delen "VD har ordet". Denna del brukar oftast vara lättläst och snabbt ge en övergripande bild av företaget.

Vid 1996 års Finforum, ett redovisningsforum med representanter från revisionsbyråer och näringslivet, nämnde Shelley Taylor, som är amerikansk konsult och ansvarig för många undersökningar inom området extern redovisning, att årsredovisningen är en av de främsta informationskällorna för investerare. Som informationskälla kommer årsredovisningen på andra plats enligt Taylors undersökning av intressenter i USA och Europa. Endast direkta möten med ledning anses vara av större vikt. Räkna man enbart Europa kommer årsredovisningarna på första plats.⁴

För att återigen titta närmre på syftet med redovisning, finns det flera olika sätt att se på redovisning och dess syfte. Tidigare studier har delat in redovisningen i olika roller efter vilken funktion den fyller; bland annat som ett historiskt protokoll, en varande ekonomisk verklighet eller som ett informationssystem.⁵ Om man utgår från perspektivet att redovisningen är ett informationssystem, vilket är ett vanligt förekommande synsätt, talar man ofta om användbarheten i informationen. Redovisningen är då en sorts kommunikation mellan två typer av aktörer och existerar därför att det finns en efterfrågan på information. Problemet kan dock uppstå eftersom olika intressenter efterfrågar olika typer av information. Dessutom har företagen möjlighet att aktivt påverka informationen i årsredovisningen och har således alltså även inflytande över den upplevda användbarheten.⁶

Under 1996 års Finforum nämns att det finns ett kraftigt gap mellan vad investerare vill ha och vad företagen faktiskt förser dem med.⁷ Detta konstaterande är av central vikt för denna studie och kommer att diskuteras vidare i problemdiskussionen.

⁴ Balans (1996) nr. 11

⁵ Davis, S.W. et al. (1982) s. 309f

⁶ Davis, S.W. et al. (1982) s. 309f

⁷ Balans (1996) nr. 11

1.2 Definitioner

I den här uppsatsen definieras "VD har ordet" som en brevliknande text riktad till intressenter, och som ofta återfinns tidigt i årsredovisningen. Vanligtvis är denna undertecknad av VD.

Med "frivillig information" avses all information i årsredovisningen som inte regleras i IFRS/IAS.

Med "ekonomisk prestation", "prestation" och "resultat" avses årets resultat före skatt.

1.3 Problemdiskussion

Det finns, som redan nämnts, krav och regler på vilken typ av information som skall innefattas i en årsredovisning, men det finns även ett fritt spelrum där företagen har möjlighet att presentera den information de vill och så att säga "färga sitt budskap" eller komplettera den bild företaget vill förmedla.

Enligt agentteorin är de olika aktörerna rationella och nyttomaximerande. Relationerna mellan olika aktörer är även konfliktartade, det vill säga agenten kommer att försöka öka sin nytta på bekostnad av principalen.⁸ Ett företag kan alltså genom att förse sina intressenter med relevant information och lägga tonvikt på de delar som anses vara relevanta av alla parter, minska osäkerheten gällande sin verksamhet, något som är intressant inte minst i dessa finanskriser. Det är viktigt för alla intressenter att få så rak och tydlig information som möjligt för att kunna bedöma ett företags stabilitet och långsiktiga prestation.

Den här studien grundar sig på uppfattningen om att gapet mellan vad företagen presenterar i sina årsredovisningar och den information intressenterna egentligen efterfrågar är för stort. Redovisningen tenderar att bli alltmer marknadsvärderad.⁹ Med en marknadsvärderad redovisning blir vikten av att informera större, för att intressenter skall kunna göra bedömningar om framtiden. Om redovisningen är marknadsvärderad och alltför framtidsinriktad ökar också klyftan mellan vad företagen informerar om i sina årsredovisningar och hur det egentligen har gått ekonomiskt sett. Detta kan i sin tur leda till att ekonomiska kriser, och svåra tider kommer som en överraskning för många intressenter. Det är särskilt ett problem om företag redovisar väldigt lite vinst och samtidigt

⁸ Artsberg, K. (2003) s. 84

⁹ Barlev B. et al. (2003) s. 383

lite relevant information eftersom intressenter då får svårare att bilda sig en välgrundad uppfattning om företagets framtida och nuvarande ställning.

Således kan det vara av intresse att undersöka om det finns något samband mellan mängden frivillig information företag väljer att presentera, med okända motiv, och ekonomisk prestation. Genom att jämföra den mängd information som presenteras över tid är det också möjligt att försöka finna en trend. Denna studie skall kunna bidra till ny kunskap genom att den är inriktad på en viss bransch i Sverige, genom att den är baserad på den offentliga debatten om redovisningsfrågor, och genom att studien tar hänsyn till utvecklingen över tid.

1.4 Forskningsfråga

”På vilket sätt hör mängden frivillig information i ”VD har ordet” i stora industriföretags årsredovisningar ihop med deras respektive resultat före skatt och hur har mängden frivillig information förändrats mellan 1999 och 2007?”

1.5 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka om informationsmängden i ”VD har ordet” kan relateras till årets resultat före skatt och om informationsmängden har förändrats de senaste åren. Förhoppningen är att kunna bidra till diskussionen om vikten av rätt typ av information till marknaden med utgångspunkt i sambandet mellan information och prestation. Studien syftar också till att öka förståelsen för vilka trender som idag återfinns i den offentliga debatten, och vad som förväntas av årsredovisningarna.

1.6 Disposition

I det första kapitlet ges en kort bakgrund till studien, några centrala begrepp definieras, och forskningsfrågan samt syftet med studien presenteras.

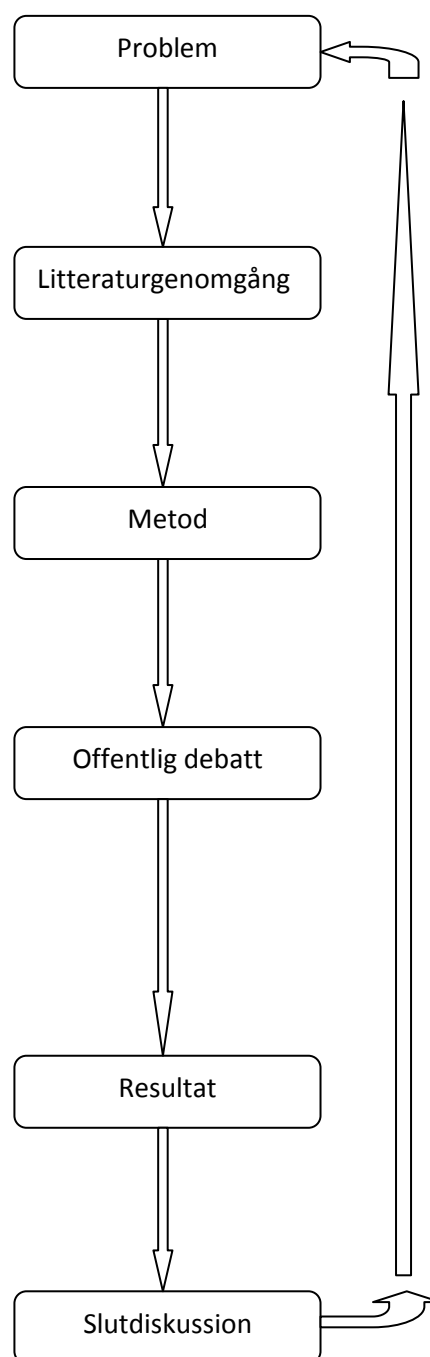
Kapitel två är en litteraturgenomgång. Syftet är att redogöra för studiens teoretiska referensram, som den senare kommer att falla tillbaka på i slutdiskussionen, och förklara den här studiens relevans.

Tredje kapitlet presenterar de metodval som gjorts, alternativa metoder och en förklaring ges även till hur undersökningen har lagts upp.

I det fjärde kapitlet presenteras den offentliga debatten. Denna har kartlagts genom att artiklar i revisorernas branschtidning *Balans* mellan åren 1995 till 2007 har undersökts. De informationskriterier som användes är baserade på vad som i *Balans* ansågs vara viktigt i den frivilliga informationen i årsredovisningar.

I kapitel fem presenteras slutligen resultaten av textanalysen och av den regressionsanalys som genomförts.

Kapitel sex, som är det sista kapitlet, innehåller en slutdiskussion där resultaten kommenteras och forskningsfrågan besvaras. Det ges även förslag på fortsatt forskning inom området.

2 Litteraturgenomgång

Syftet med detta kapitel är att redogöra för studiens teoretiska referensram, som studien senare kommer att falla tillbaka på i slutdiskussionen. Kapitlet ämnar också till att förklara för läsaren, hur situationen ser ut idag och hur denna studie skiljer sig från tidigare studier inom området.

2.1 Formella regler och lagar

Som tidigare nämnts heter det regelverk som anger vilken information företag noterade på Stockholmsbörsen ska redovisa IFRS/IAS. Enligt regelverket utgörs en fullständig finansiell rapport av: balansräkning, resultaträkning, redogörelse för förändringar i eget kapital, kassaflödesanalys och noter med sammanfattning av redovisningsprinciper och andra förklaringar. IFRS/IAS anger även att många företag lämnar ytterligare information som exempelvis miljörapporter men dessa är inte obligatoriska.¹⁰

IFRS/IAS regelverk gäller sedan 2005 för noterade bolag som upprättar koncernredovisning.¹¹ Före 2005 gällde Årsredovisningslagen (ÅRL) för dessa bolag. ÅRL säger att noterade bolag ska redovisa balansräkning, resultaträkning, noter, förvaltningsberättelse och kassaflödesanalys. Övergången till IFRS/IAS innebar en något lösare styrning av innehållet i årsredovisningen eftersom kravet på förvaltningsberättelse togs bort.¹²

2.2 Om redovisningens utveckling och framväxt

Vilken information väljer företag att publicera i de frivilliga delarna? Detta påverkas i viss utsträckning av vilka redovisningsnormer som råder. Streeck et al.¹³ presenterar en modell för hur redovisningsnormer påverkas och skapas. Tre olika krafter identifierades: marknaden, staten och samhället. Balansen mellan dessa tre varierar och även om någon av dem kan dominera vid ett visst tillfälle kan det ändå förutsättas att påverkan på redovisningsnormer är en kombination av de tre

¹⁰ Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/IAS (2007) IAS 1 punkt 8-10

¹¹ Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/IAS (2007) s. 3

¹² Samlingsvolymen, Del 1 (2008) ÅRL. 2 kap, 1§

¹³ Streeck, W .et al. (1985) s. 119

krafterna. Puxty et al.¹⁴ kritiserar modellen därför att den inte tar hänsyn till internationell påverkan, historiska aspekter eller människans roll i processen, vilka också anses ha ett stort inflytande över normbildning. Idén att redovisningsnormer skapas som en kombination av flera olika krafter är ett etablerat synsätt. Denna studie stödjer sig på denna referensram när ett sätt att mäta informationsmängd i den frivilliga informationen utvecklas.

Jönsson¹⁵ tecknar genom sin historiska analys av utvecklingen av redovisningsnormer i Sverige dynamiken och samspelet mellan dessa tre krafter. Kommunernas och statens roll tas upp som en faktor, likaså har revisorskåren och de stora svenska industriföretagen påverkat utvecklingen. Internationellt inflytande utgörs bland annat av att den svenska normbildningen tidigare påverkades av det tyska systemets utformning. Stora händelser såsom Kreugerskandalen gjorde dessutom att maktbalansen mellan näringslivet och arbetarrörelsen skiftade. Bakgrunden till Kreugerskandalen¹⁶ var att runt 1920-talet var Kreuger & Tolls aktier och obligationer världens mest spridda. Utdelningen på dessa kom från företagets kapital, snarare än vinst. Det var i grund och botten fråga om ett stort pyramidspel som doldes eftersom Kreuger insisterade på att de finansiella rapporterna inte skulle granskas av revisorer. Företaget gick i konkurs 1932 och det var den största konkursen dittills. Flera förändringar av lagar och regelverk kring den finansiella rapporteringen genomfördes som ett resultat av detta.

I studien *Eliten och normerna* drar Jönsson slutsatsen att det finns vissa auktoriteter som utövar ett starkt inflytande på normbildning och förändring. Det kan handla om personer som har en viss institutionell position, som exempelvis representant eller ledamot, men även om personer som saknar en sådan officiell ställning.¹⁷ I samma studie rapporterade respondenterna att utvecklingen av redovisningspraxis styrs av akuta problem, exempelvis en "affär" eller konkurs som startar debatten och leder till att mer regler efterfrågas. De flesta respondenterna pekade också på slumpmässigheten i vilka frågor som behandlas.¹⁸ En föreslagen norm legitimeras av organisationer och personer genom att dessa accepterar och tillämpar lösningen.¹⁹ Samma studie konstaterar att det inte skrivs särskilt mycket om redovisning i Sverige men att tidningen *Balans* har, som medium betraktat, en särställning.²⁰

¹⁴ Puxty, A.G. et al. (1987) s. 274

¹⁵ Jönsson, S. (1991) s. 521ff

¹⁶ Flesher, D. et al. (1986) s. 421

¹⁷ Jönsson, S. (1985) s. 47

¹⁸ Jönsson, S. (1985) s. 57

¹⁹ Jönsson, S. (1985) s. 203

²⁰ Jönsson, S. (1985) s. 183

Hur normer bildas är intressant för denna studie eftersom debatten mellan viktiga normbildare kommer att undersökas för att se vilken information som förväntas av dessa. Att undersöka den offentliga debatten bland normbildare är därför ett viktigt steg på vägen för att mäta informationsmängd, detta diskuteras närmre i kapitel tre.

Den amerikanske filosofen John Rawls har lagt fram en teori om grundläggande moraliska och politiska värderingar, vad han kallar "public reason".²¹ Dessa värderingar är gemensamma för alla som stöder ett demokratiskt samhälle. Resonemanget kretsar kring förhållandet och spelreglerna mellan medborgarna och staten, i bemärkelsen statliga företrädare och domstolsväsendet. Denna teori förs i den här uppsatsen över till att behandla förhållandet mellan företagets intressenter å ena sidan (medborgarna i Rawls ursprungliga modell) och företagen å andra sidan (statliga företrädare och domstolsväsendet i Rawls modell). På så sätt lyfts flera intressanta aspekter fram. Det ligger i medborgarnas intresse att enas kring grundläggande värderingar för hur staten och domstolsväsendet ska agera. För att enas föreslår de olika grupperna i samhället villkor som de tror att alla andra grupper kan acceptera, även om någon grupp vid enskilda tillfällen missgynnas av villkoren. Medborgarna visar sitt stöd för dessa grundläggande värderingar genom att se till att stat och domstolsväsende håller sig till dessa och utövar på så sätt politisk makt. I Rawls teori görs detta genom att medborgarna röstar i allmänna val som om de själva var beslutsfattare som skulle förena de olika samhällsgruppernas intressen. I det sammanhang som den här studien behandlar är det tänkbart att intressenterna utövar politisk makt genom den offentliga debatten, för att på så sätt skapa opinion som företagen följer och som gagnar alla intressenters intressen och därmed skapar en stabil miljö för företagen att agera i. Den offentliga debatten har i det här sammanhanget dubbla roller: dels som forum där intressenter enas om grundläggande värderingar och dels som uttryck för opinionen som sätter press på företagen.

Debattens roll är viktig att känna till vid läsandet av denna studie, men ytterligare en aspekt är värd att lyfta fram för att förstå redovisningens utveckling och dimensioner; nämligen diskussionen om förhållandet mellan den traditionella transaktionsbaserade redovisningen och den framväxande marknadsvärderade redovisningen. Som nämndes i bakgrunden till denna studie innebär marknadsvärderad redovisning att behovet av ett högt informationsvärde ökar, för att intressenter skall kunna göra bedömningar om företagets framtid. I en undersökning av Barlev och Haddad²² styrks teorin att den traditionella redovisningen håller på att ersättas av en allt mer

²¹ Rawls, J. (1999) s. 577f

²² Barlev, B. et al. (2003) s. 383

marknadsvärderad redovisning, genom förändring och utveckling av olika redovisningsstandards. Transaktionsredovisning sätter resultaträkningen i större fokus. Detta leder till att den transaktionsbaserade redovisningen är förknippad med mindre godtycklighet och bedömning än den marknadsvärderade redovisningen, som istället tenderar att sätta balansräkningen i större fokus. Motståndare mot den marknadsvärderade redovisningen menar att den bidrar till opålitlig information. De som förespråkar marknadsvärderad redovisning menar istället att den bidrar till mer relevant information, trots att den leder till mer uppskattningar och bedömningar.²³

Kritik som riktas mot den traditionella transaktionsredovisningen, som i större utsträckning baseras på historiska kostnader vid värdering av exempelvis tillgångar, är ofta att den har ett alltför stort avstånd till marknaden och priser, som i sin tur påverkar tillgångarnas framtida potential som inkomstkälla för företaget. Kritikerna menar även att transaktionsbaserad redovisning ger ledningen större möjligheter till att undanhålla information och att detta i sin tur leder till större agentkostnader när ledningen försöker utnyttja sitt övertag i informationsmängd på bekostnad av principalen, det vill säga investerarna.²⁴

Undersökningen av Barlev och Haddad pekar på att marknadsvärderad redovisning i större utsträckning är relaterad till aktieavkastning, men redovisningens roll och uppgift måste istället bedömas efter dess möjlighet att fungera som ett informationsinstrument i intressekonflikten mellan investerare och företag. Ledningen av företaget ombes att ta hand om investerares kapital och ställs sedan till svars för sina handlingar, eftersom investerare förväntar sig avkastning. Detta bidrar till att ledningen förändrar synen på sin uppgift genom att starkare betona sin roll som informatörer. Marknadsvärderad redovisning förknippas också med transparens, med full insikt i företagets verksamhet för alla intressenter. Detta synsätt kräver dock att det råder en så kallad "perfekt marknad" där alla tillgångar kan, och kommer att värderas till sitt verkliga värde. Verkligheten visar dock ofta att så är inte fallet.²⁵

²³ Krumwiede, T. (2008) s. 34

²⁴ Barlev B. et al. (2003) s. 385ff

²⁵ Barlev B. et al. (2003) s. 383ff

2.3 Tidigare studier som mätt information i årsredovisningar

Flera tidigare studier av företags öppenhet har använt ett poängsystem för att bedöma mängden information som företag ger. De har använt deduktiv metod och ofta baserat sina poängkriterier på vedertagna informationsindex eller tidigare forskning.²⁶

Ett exempel är den studie som gjordes av Botosan²⁷ som ställer upp ett antal kategorier som till exempel bakgrundsinformation och icke-finansiell information. I varje kategori finns ett varierande antal kriterier, som till exempel konkurrens eller antal anställda. För varje uppfyllt kriterium får företaget ett visst antal poäng. Data hämtades från årsredovisningar från företag i tillverkningsindustrin. Författaren undersöker sambandet mellan graden av öppenhet och kostnaden för eget kapital och kommer fram till att för företag som följs relativt lite av analytiker kan högre grad av öppenhet kopplas till lägre kostnad för eget kapital.

Studier som exempelvis den av Banghøj och Plenborg²⁸ undersöker hur mängden presenterad information i årsredovisningen påverkar sambandet mellan dagens avkastning och framtida intäkter. Metoden påminner om den ovan nämnda studien i den bemärkelsen att mått för informationsmängd konstrueras och sedan kopplas informationsmängd samman med ett undersökt förhållande eller fenomen. Deras resultat visar att mer frivillig information inte förbättrar sambandet mellan nuvarande avkastning och framtida intäkter.

I en studie av Meek et al.²⁹ fastslås att redovisningen av frivillig information i multinationella företag i USA, Storbritannien och det kontinentala Europa påverkas av företagsstorlek, land/region, internationell börsnotering, och bransch. Årsredovisningar från 1989 analyserades med hjälp av 85 olika kriterier. Sedan utfördes en regressionsanalys för att undersöka sambanden. Slutsatsen blir att företagsstorlek, land/region och börsnotering samt i viss utsträckning bransch är de viktigaste faktorerna för att förklara skillnader i redovisningen av frivillig information. Olika informationstyper påverkas dock i olika utsträckning.

²⁶ t.ex. Webb K. A. et al. (2008); Espinosa, M. et al. (2007); Eng, L.L. et al. (2003); Botosan, C. (1997)

²⁷ Botosan, C. (1997) s. 332ff

²⁸ Banghøj, J. et al. (2008) s. 159ff

²⁹ Meek, G.K. et al. (1995) s. 555ff

2.4 *Diskussion kring tidigare studier*

Bland de studier som hittats finns ingen som undersöker de svenska förhållandena vad gäller kopplingen mellan redovisad information och resultat eller något annat finansiellt mått. Det saknas alltså en pusselbit som beskriver situationen i Sverige, därför är ytterligare forskning motiverad eftersom det finns regionala skillnader mellan olika redovisningspraxis, som bland annat Meek et al. visar.³⁰

Att det finns skillnader mellan olika länder stöds också av den modell som Puxty³¹ et al. presenterar. I den modellen påverkas redovisningsnormer av interna faktorer (stat, samhälle och marknad) och externa faktorer (till exempel internationellt inflytande). Hur dessa interagerar skiljer sig rimligtvis från land till land. Även den svenska redovisningspraxisens framväxt visar tydligt att praxis skapas genom mycket komplicerade processer i samhället och i interaktion mellan olika aktörer.³²

Ingen studie som tar sin utgångspunkt i den offentliga debatten har hittats. Den offentliga debatten är enligt både Jönsson³³ och Puxty³⁴ central när redovisningsnormer och normbildning ska studeras.

Slutsatsen blir därför att den här studien kan bidra med ny kunskap på ett område som tidigare inte undersökts, med en metod som finner stöd i tidigare forskning. Studien kommer därför genomföras med en induktiv metod och vara inriktad på att studera "verkligheten" i form av den offentliga debatten. Med utgångspunkt i denna empiri kommer studien sedan bidra till ny teoribildning på det här området. Detta kommer dock utförligare att diskuteras i kapitel 3.

³⁰ Meek, G.K. et al. (1995) s. 555ff

³¹ Puxty, A.G. et al. (1987) s. 274

³² Jönsson, S. (1991) s. 521ff

³³ Jönsson, S. (1991) s. 522

³⁴ Puxty, A.G. et al. (1987) s. 277f

3 Metod

Syftet med det här kapitlet är att beskriva utformningen av studien och vilket tillvägagångssätt som använts för att genomföra och sammanställa den. Kapitlet rymmer även en diskussion av alternativa metoder och kvaliteten på studien. Målsättningen är att under diskussionerna hela tiden knyta an till denna studie, även om korta teoretiska redogörelser ibland är motiverade.

3.1 Undersökningsdesign

3.1.1 Metodologisk ansats

I en induktiv ansats är teorin ett resultat av observationer. I den induktiva processen görs alltså generaliseringar av de observationer som forskaren gör. I en deduktiv ansats går arbetsgången åt motsatt håll: forskaren upprättar hypoteser med utgångspunkt i teorin för att sedan testa dessa med hjälp av observationer.³⁵ Den här uppsatsen är primärt induktiv eftersom ett samband mellan mängden frivillig information som företag rapporterar i "VD har ordet" och företagets prestation undersöks, utan att i förväg ha en uppfattning om hur sambandet kan se ut. En kodningsmall har skapats för att studera informationen i årsredovisningarna. Genom att studera den offentliga debatten har, utifrån det som sägs i denna, relevanta informationskriterier till kodningsmallen identifierats.

Ett viktigt metodologiskt val är mellan kvalitativ eller kvantitativ studie, även om en kombination också är fullt möjlig. En kvantitativ studie kännetecknas ofta av ett deduktivt tillvägagångssätt.³⁶ Till vår studie lämpar sig en kvalitativ ansats eftersom den information företagen förmedlar kommer att kategoriseras och för detta krävs tolkning. De data som till slut sammanställs är dock kvantitativa till sin natur. Tyngdpunkten i datainsamlingen ligger på textanalys som kodas för att samband ska kunna undersökas.

³⁵ Bryman, A. et al. (2003) s. 9f

³⁶ Bryman, A. et al. (2003) s. 68

När ett fenomen studeras och en teori sedan på ett induktivt sätt utvecklas som en representation av det fenomenet, kallas detta enligt fenomenologin för grundad teori.³⁷ För att bedöma en sådan studie måste metoden vara tillräckligt tydlig så att läsaren kan bedöma lämpligheten av de val som gjorts. För att bedöma studier som använder metoder för grundad teori ska tre delar granskas: data, forskningsprocess och empirisk förankring. Data bedöms utifrån validitet och reliabilitet. För att bedöma forskningsprocessen måste läsarna ges möjlighet att följa datainsamlingsprocessen och de beslut som togs under denna, även om läsarna kanske aldrig riktigt kan bedöma hur forskaren genomförde analysen eftersom de inte var närvarande.³⁸ Därför fyller det här kapitlet en viktig roll för att förklara hur studien gick till och för att på så sätt ge underlag för att bedöma studiens kvalitet.

3.1.2 Val av kriterier och information i den offentliga debatten

Det första steget i denna studie är att välja ut vilka kriterier som skall användas vid analysen av årsredovisningar. Kriterierna kommer att baseras på en studie av den offentliga debatten inom området "frivillig information" och vara indelade i olika grupper. Den offentliga debatten reflekterar önskemål från olika typer av intressenter och på så sätt tas en kodningsmall som är väl grundlagd i verkligheten fram.

För att följa den offentliga debatten studeras utgåvor av revisorernas facktidning *Balans* och gällande lagstiftning. Utgåvor av *Balans* mellan 1995-2007 kommer att undersökas. Utgåvorna finns samlade i databasen *FAR Komplet*³⁹ och databasens sökfunktion kommer att användas för att gå igenom alla utgåvor. Första typen av söktermer kommer att vara "frivillig information" och liknande uttryck med samma innebörd. De relevanta träffarna kommer sedan att läsas igenom och teman kommer att skapas med utgångspunkt i de funna artiklarna. Sedan kommer en ny sökning att genomföras fast den här gången används respektive tema som sökterm. På så sätt ökas antalet träffar och sökningen utvidgas. Ur de nya träffarna kommer sedan de slutgiltiga kriterierna hämtas, och sedan delas in i grupper. För en förteckning på söktermerna, se bilaga 3.

Inget vedertaget öppenhetsindex för svenska företag har hittats och därför är det med den induktiva metodansatsen ett naturligt val att konstruera en ny kodningsmall som baseras på den offentliga debatten. Genom att studera den offentliga debatten för att skapa kodningsmallen tas ett underlag

³⁷ Strauss, A. et al. (1990) s. 23

³⁸ Strauss, A. et al. (1990) s. 252f

³⁹ FAR Komplet

fram till vad som anses vara viktigt att presentera i de icke reglerade delarna i årsredovisningen eftersom debatten, som tidigare nämnts, är en viktig del i normbildningsprocessen för redovisning.

Ytterligare ett argument för att grunda kriterierna på den offentliga debatten och därigenom verkligheten är att gapet mellan tidigare forskning och den här studien är så pass stort. Därmed undviks också problemet med att underbygga valet av kriterier i teorin om vad redovisning är, och vad dess roll är i samhället. En nära anknytning till verkligheten och praxis är också viktigt, eftersom det är förenligt med hur redovisningsnormer har bildats i Sverige tidigare⁴⁰.

3.1.3 Urval

Nästa steg är att välja ut vilka företag som ska analyseras. Denna studie är inriktad på stora företag inom industribranschen⁴¹ som har varit noterade på Stockholmsbörsen från 1999 till 2007. Eftersom det kan finnas skillnader mellan olika branscher vad gäller den mängd information som förmedlas och hur den tolkas, är det fördelaktigt att inrikta studien på en enda bransch för att på så sätt få ett mer entydigt resultat. Flera olika år studeras för att undersöka om det finns någon trend vad gäller mängden redovisad frivillig information.

För att klara av att analysera så lång tid utan att arbetsbelastningen blir för stor kommer vartannat år fram till den senaste årsredovisningen att studeras, alltså årsredovisningarna från 1999, 2001, 2003, 2005 och 2007. Ursprungligen var analysen tänkt att endast omfatta vartannat år till och med 2001, men eftersom 2001 var ett turbulent år med avseende på att IT-bubblan i Sverige sprack och att terrorattentat utfördes mot World Trade Center i New York, valdes att gå tillbaka ytterligare ett steg, det vill säga till 1999. De företag som kommer att väljas ut är de tio som haft högst aktieomsättning på Stockholmsbörsen under 2007. Att de tio största noterade bolagen kommer att väljas beror att de stora företagen troligtvis är viktiga trendsättare, eftersom större företag förmodligen har större genomslagskraft vad gäller trendsättning, än små. Dessutom kan stora företag spela en viktig roll i att legitimera en viss norm. Tidigare forskning har dessutom visat att praxis sprids genom att företag läser varandras årsredovisningar⁴² vilket också talar för att stora företag som har mer resurser att lägga ner på framställandet av årsredovisningar utgör en inspirationskälla för andra. De tio största

⁴⁰ Jönsson, S. (1991) s. 543

⁴¹ För att identifiera branscher användes Global Industry Classification Standard, se bilaga 1

⁴² Jönsson, S. (1985) s. 187

företagen är ett tillräckligt stort urval för att kunna finna ett eventuellt samband, dessutom är den ökade arbetsmängd ett mer omfattande urval medför, en begränsande faktor.

Eftersom Alfa Laval inte åternoterades förrän 2002 efter att ha varit i AB Tetra Paks ägor sedan 1991⁴³, kommer Alfa Laval inte att tas med i undersökningen, trots att de skulle varit med i stickprovet grundat på deras aktieomsättning för 2007.

3.1.4 Statistiska begrepp

Innan datainsamling och sammanställning beskrivs kan det vara på sin plats att gå igenom några statistiska begrepp som kommer att användas i den här studien. I detta avsnitt kommer begreppen endast förklaras, i avsnitt 3.1.5 Datainsamling och sammanställning och kapitel 5 framgår tydligare vad dessa begrepp innebär för den här studien.

En regressionsanalys används när man vill studera sambandet mellan två olika variabler. Sambandet mellan dessa variabler kallas för korrelation. Om höga värden på den ena variabeln i genomsnitt motsvaras av höga värden på den andra variabeln, kallas detta för positiv korrelation. Motsatsen till detta är negativ korrelation, då höga värden på den ena variabeln i genomsnitt motsvaras av låga värden på den andra variabeln.⁴⁴

Korrelationskoefficienten (R) mäter om det finns ett linjärt samband mellan två variabler, denna kan anta ett värde i intervallet $(-1 \leq R \leq 1)$. Uppnås ett värde nära 1 (positivt eller negativt) är det lämpligt att beskriva sambandet med en rät linje. Uppnås istället ett värde nära noll är sambandet inte linjärt, det innebär dock inte att variablerna är oberoende. Beräknas sedan kvadraten på korrelationskoefficienten fås determinationskoefficienten (R^2). Den anger hur stor andel av den totala variationen för den beroende variabeln som förklaras av det linjära sambandet med den oberoende variabeln.⁴⁵ Ett högre värde på R^2 betyder alltså att en större andel av den beroende variabelns variation förklaras av regressionen.

⁴³ www.alfalaval.com

⁴⁴ Körner, S. (2002) s. 147f

⁴⁵ Körner, S. (2002) s. 165f

Signifikansnivå uttrycks oftast i procent och anger sannolikheten för att förkasta en sann nollhypotes. Att förkasta en sann nollhypotes brukar kallas för ett typ 1-fel. En vanlig signifikansnivå är fem procent.⁴⁶

3.1.5 Datainsamling och sammanställning

När företagen har valts ut kommer "VD har ordet" att analyseras för att se vilka av informationskriterierna som uppfylls. För att säkerställa att kriterierna bedöms på ett enhetligt sätt genomförs bedömningarna gemensamt av gruppen. En gruppmedlem läser högt upp "VD har ordet" medan den andra bockar av på kodningsmallen. Årsredovisningarna analyseras i slumpvis ordning både med avseende på företag och år och efter varje analys byter gruppmedlemmarna roller. Varje gruppmedlem kommer efter analysen att ha läst varje årsredovisning en gång vilket betyder att varje årsredovisning har blivit analyserad två gånger och två poängsummer finns för varje årsredovisning. Det slutgiltiga resultatet för varje företag och år är genomsnittet av dessa två poängsummer. Fördelen med det här upplägget är att varierande resultat på grund av att gruppmedlemmarna "lärt sig" kodningsmallen undviks. En viktig aspekt av den här analysmetoden är att den första poängsumman som ett företag fick inte avslöjades för den gruppmedlem som gjorde den andra analysen, detta för att inte påverka poänggivningen. De kriterier som uppfylls ger ett poäng medan de som inte uppfylls ger noll. På så sätt får varje företag fem stycken poängsummer, en för varje år.

Efter att varje företag fått en tabell som visar poängsummer för varje undersökt år och respektive företags resultat före skatt för varje år, sammanställs alla nio fall i ett diagram med dubbla y-axlar. En av axlarna visar informationspoäng och den andra visar resultat före skatt. År visas på x-axeln. Diagrammet visar genomsnittet av alla företagsdata för varje år, på så sätt undviks problemet med skillnader i verksamheterna. Sedan görs en regression med genomsnittlig data, för att undersöka korrelationen mellan informationsmängd och resultat före skatt för hela stickprovet.

Sedan görs två typer av analyser: Först konstrueras ett diagram per företag med en graf som visar informationsmängd och en som visar resultat före skatt, sedan görs en regression per företag, alltså totalt nio regressioner, där korrelationen mellan informationsmängd mätt i poäng och resultat före skatt undersöks.

⁴⁶ Vejde, O. (2007) s. 170f

I nästa steg utvärderas diagrammen och regressionerna. Diagrammen kommenteras och regressionerna visar vilket fall som är det vanligast förekommande, det vill säga, om det råder positiv korrelation, negativ korrelation eller om det inte går att uttala sig i frågan. Tanken med att sammanställa resultaten för varje företag separat, är att vinsten för exempelvis Volvo är ibland flera gånger högre än för andra företag. Ett diagram eller en regression med alla företag på årsbasis hade således blivit missvisande på grund av vad som verkar vara varierande vinstvolym/lönsamhet i olika delbranscher. Detta kan ha att göra med de skillnader vad gäller verksamhet som kommer att diskuteras i avsnitt 3.2.1 Alternativa metoder. Diagrammen och regressionerna utgör grunden för studiens resultat.

3.2 Metoddiskussion

3.2.1 Alternativa metoder

I den här studien har ett antal metodval gjorts och argument har förts fram med fördelarna för dessa. I det här avsnittet presenteras några ytterligare förslag på hur studien skulle kunna genomföras.

Alternativet till att skapa egna kriterier hade varit att välja en deduktiv metod och istället basera kodningsmallen på de kriterier som tas upp i tidigare forskningsstudier. I en deduktiv studie kunde även en serie hypoteser testas, exempelvis: "Ökad information leder till förbättrat resultat". Nackdelen med en sådan ansats är att det område som undersöks i den här studien är så pass utforskat att viktiga aspekter av den undersökta problematiken kunde ha missats. Dessutom är en sådan metod inte lämpad för den här studien eftersom ambitionen är att följa den offentliga debatten i Sverige och en kodningsmall baserad på sådana data har inte kunnat hittas. Den offentliga debatten valdes eftersom för att kunna studera redovisningsnormer måste man studera samspelet mellan stat, marknad och samhälle⁴⁷, det vill säga gå ut i verkligheten och det är i debatten alla dessa krafter möts.

Istället för att alla kriterier ger ett poäng kunde kriterierna ha viktats så att mått som ansågs vara viktigare för mottagarna fick fler poäng än mått som var av mindre betydelse. Eftersom detta inte gjorts väger alla typer av information lika tungt i analysen. Att vikta kriterierna hade inneburit mycket godtycke vid fördelning av vikterna, det vill säga hur många poäng varje enskilt kriterium ska ge.

⁴⁷ Puxty, A.G. (1987) s. 277f

Andra val kunde också ha gjorts vad gäller antal år som undersöks och antal företag vilket hade påverkat studiens bredd och djup. Avgränsningen beror på tids- och resursbegränsningar, men trots dessa var det av intresse att följa utvecklingen under en något längre tidsperiod, vilket ledde till att vartannat år valdes.

Vidare valdes gruppen "Sectors" i klassificeringssystemet Global Industry Classification Standard, se bilaga 1. Denna grupp är på relativt hög aggregerad nivå vilket innebär att även om alla de undersökta företagen är industriföretag finns det vissa skillnader mellan deras respektive produkter och verksamheter, ett exempel är skillnaden mellan Securitas verksamhet och Volvos. Det var en svår avvägning att välja så stora företag som möjligt samtidigt som de skulle likna varandra men valet av den här gruppen är en balanserad kompromiss.

Under arbetet med informationsinhämtningen med hjälp av kodningsmallarna kunde gruppmedlemmarna ha arbetat gemensamt, så att en mening i taget lästes igenom av hela gruppen, med en efterföljande diskussion om vilken typ av information meningen innehöll. Den stora nackdelen med ett sådant angreppssätt är det inlärningsproblem som diskuterades ovan.

Istället för att presentera resultaten både i form av diagram och i form av regressioner kunde en av dessa metoder valts. Nackdelen med att bara ha diagram kan vara att regressioner har möjligheten att statistiskt säkerställa ett samband. Nackdelen med att bara ha regressioner kan vara att om regressionen är uppställd eller genomförd på ett bristfälligt sätt kan intressanta och betydelsefulla indikationer missas.

3.2.2 Replikerbarhet

Replikerbarhet innebär möjligheten för andra forskare att upprepa studien med syfte att kontrollera resultaten.⁴⁸ Eftersom de källor som används är publicerade dokument och de kriterier som används är noga angivna finns goda grundförutsättningar för replikerbarhet. Det finns dock en aspekt som är värd att ta upp som kan påverka replikerbarheten. De använda kriterierna är visserligen definierade men det finns ändå en viss subjektivitet när dessa tillämpas under textanalysen. Subjektiviteten beror på att texten måste tolkas för att se om den uppfyller ett visst kriterium. Exempelvis måste subjektiva

⁴⁸ Backman, J. (1998) s. 37f

bedömningar göras för att bedöma om ett uttalande faller under kriteriet *Humankapital* eller *Måluppföljning* som citatet nedan visar:

*"Tack vare våra tusentals medarbetares insatser har vi uppnått alla finansiella mål i samtliga verksamhetsgrenar så när som på Bostadsutveckling [...]"*⁴⁹

Citatet ovan är ett exempel på när subjektiviteten spelar stor roll. Avgörande i sådana här uttalanden är att tydlighet och total upplevelse av innebörden går före specifika ord. Således ges här poäng för måluppföljning och inte humankapital.

3.2.3 Validitet

Ett erkänt svårt problem vid empiriska undersökningar är kopplingen mellan det teoretiska och empiriska planet, alltså hur frågeställningar och teori skall kunna översättas till konkreta mätinstrument. Utan en sådan koppling blir undersökningen snabbt irrelevant. Denna koppling brukar kallas validitet, att man verkligen mäter det man avser att mäta.⁵⁰

Validitet brukar delas upp i intern och extern validitet. Lite förenklat menas med intern validitet hur studien och dess ingående delar faktiskt läggs upp. Forskaren måste alltså ställa sig frågan om rätt mätinstrument används vid rätt tillfälle och om tillräckligt många indikatorer används. Det vill säga; mäts det som egentligen avses att mätas? I den här studien är den konkreta frågan om den offentliga debatten verkligen avspeglar intressenternas önskemål. Den yttre validiteten handlar istället om den teoretiska grund hela studien vilar på. Det rör sig alltså om möjligheten att verkligen generalisera från urvalet.⁵¹

Hur kan forskaren då veta att validitet uppnås i studien? Eftersom validitet är svårt att mäta måste en bedömning göras av hur väl validitet uppnås och forskaren måste argumentera för sin ståndpunkt. Dessutom måste det antas att kopplingen mellan teori och empiri kommer att utsättas för kritik och diskussion.⁵² Det som talar för god validitet i denna undersökning är de studier i litteraturgenomgången som pekar ut offentlig debatt som en viktig källa för normbildning. Dessutom

⁴⁹ Skanskas Årsredovisning. (2007) s. 4

⁵⁰ Svenning, C. (2003) s. 63

⁵¹ Svenning, C. (2003) s. 65f

⁵² Halvorsen, K. (1992) s. 41f

innefattas relativt många kriterier i studien vilket talar för att flera olika typer av information kan fångas upp under analysen av "VD har ordet". Ett problem med dessa kan dock vara att de ger lika många poäng till ett företag som redovisar mycket information om ett visst kriterium, som till ett företag som redovisar mindre.

Ett annat problem kan vara att den offentliga debatten är bristfällig eller inte har kartlagts i tillräcklig utsträckning. Detta leder till att kriterierna, som anses vara måttet på viktig information, inte speglar det som debatten eller intressenterna egentligen anser vara viktig information eller bara en del av denna. Detta kan vara svårt att göra någonting åt annat än att utvidga analysen av debatten men analysen har varit så grundlig som möjligt med tanke på de resurser som stått till förfogande. Slutligen finns det också en risk för att debatten får allt större genomslag ju längre tiden går. Detta skulle i så fall betyda att företagen har större chans att få höga informationspoäng ju längre tiden går. För att motverka den här effekten påbörjades analysen av den offentliga debatten fyra år innan 1999. Resultaten visar dock att informationsmängden faktiskt var högre 1999 än 2001 så detta är inte en dominerande effekt om den finns. Ett relaterat fenomen är att det som betraktades som viktig information 1999 inte behöver betraktas som viktigt 2007. Detta diskuteras dock ytterligare i avsnitt 6.4 Reflektioner över studiens utförande.

3.2.4 Reliabilitet

Med reliabilitet menas att resultaten av undersökningarna skall vara tillförlitliga. Reliabilitet brukar kunna definieras med att om ingenting förändras i en population skall två undersökningar med samma syfte och samma metoder ge samma resultat.⁵³ Reliabilitet är ofta viktigare att ta hänsyn till vid kvantitativa undersökningar med exempelvis standardiserade undersökningsformulär för att inte få olika svar vid olika tidpunkter om studien skulle upprepas⁵⁴, men även för en kvalitativ studie som denna är reliabiliteten en viktig aspekt. Att kriterierna bestäms utifrån den offentliga debatten borde inte innebära något problem så länge de tolkas på ett konsekvent sätt. För att förhindra att sådana tolkningsproblem uppstår togs beslutet att inhämta information med hjälp av kodningsmallen enligt metoden som beskrivits ovan.

⁵³ Svenning, C. (2003) s. 67

⁵⁴ Bryman, A et al. (2003) s. 33

3.2.5 Avgränsningar

Resultat före skatt valdes som prestationsmått eftersom ny kunskap söks och därför behövdes ett brett fokus. Endast utgåvor av tidningen *Balans* mellan åren 1995-2007 kommer att undersökas. Anledningen till att tidningen *Balans* valdes ut beror på att den har en dominerande ställning i den offentliga debatten när det kommer till opinionsbildning på området årsredovisningar. Detta stöds bland annat av en studie⁵⁵ där *Balans* pekades ut som den främsta facktidningen för att bilda opinion i, dessutom rekommenderade ingen av dem som tillfrågades i studien dagspressen. 1995 är det första året som undersöks eftersom det går tillbaka fyra år innan den första undersökta årsredovisningen, på så sätt fångas vad som betraktas som relevant information upp även för det första undersökta året. Eftersom en negativ definition av frivillig information används (det vill säga att frivillig information är sådan information som anges av företagen och som inte är obligatorisk) sätter lagstiftningen ramarna för den frivilliga informationen, vad som sägs i lagstiftningen har redovisats i kapitel 2. Att undersöka fler källor till den offentliga debatten hade troligtvis varit givande men av resursbrist har antalet källor begränsats.

Studien har avgränsats till industribranschen och ett stickprov görs bland de företag inom denna bransch som har de tio mest omsatta aktierna enligt Stockholmsbörsens lista för år 2007⁵⁶, som är den senaste listan som fanns tillgänglig när studien genomfördes. Industribranschen väljs eftersom tidigare studier inte avgränsat sig till företag inom denna bransch samt för att många av företagen i denna bransch är stora och således förmodligen har många intressenter och påverkar andra företag. Att tio företag har valts beror på att ett sådant stickprov anses vara tillräckligt stort för att kunna dra slutsatser om hela populationen (alla noterade företag inom industribranschen) och för att göra antalet regressioner och övriga analyser hanterbara.

Denna studie tar ingen hänsyn till de delar som lagstadgat skall finnas med i årsredovisningen. Den tar heller ingen hänsyn till att vissa företag särredovisar socialt, ekonomiskt och miljömedvetet ansvar utanför årsredovisningen. Det har av utrymmesskäl varit nödvändigt att begränsa materialet som undersökts till "VD har ordet". Detta innebär att företagen exempelvis kan informera sina intressenter om miljöverksamhet utanför "VD har ordet", utan att denna studie har möjlighet att fånga upp det.

⁵⁵ Jönsson, S. (1985) s. 187

⁵⁶ Utdrag ur: NASDAQ OMX (2007) "Company Trading Overview per Exchange, December 2007"

3.2.6 Primär och sekundärdata

Data kan oftast, men inte helt problemfritt, delas in i två typer; nämligen primär- och sekundärdata. Primärdata är nya data som forskaren själv samlar in med hjälp av en datainsamlingsmetod. Sekundärdata är data som tidigare sammanställts av andra, exempelvis tidningsartiklar, riksdagsdebatter, offentliga register samt publikationer från företag.⁵⁷ Den här studien är främst baserad på sekundärdata eftersom undersökningen baseras på årsredovisningar. Då en studie baseras på sekundärdata bör forskaren ha ett kritiskt förhållningssätt.⁵⁸

Informationen i årsredovisningarna tolkas med hjälp av en kodningsmall som tagits fram specifikt för denna studie, vilket således skulle kunna betraktas som en egen modell för informationshämtning. Däremot baseras denna kodningsmall i sin tur på den offentliga debatten, vilken utgörs av tidningsartiklar och offentliga handlingar av olika slag, vilket i sin tur talar för att det rör sig om sekundärdata.

Som nämndes ovan är diskussionen kring indelningen mellan primär och sekundärdata inte helt okomplicerad. Istället bör diskussionen kring primär- och sekundärdata koncentreras på källornas tillförlitlighet och äkthet, något som diskuteras i nästa avsnitt.

3.2.7 Källkritik

De källor som sekundärdata hämtas från kan vara partiska, vara medvetet vinklade, vara baserade på tveksamma urval samt vara ofullständiga, därför krävs en bedömning och granskning av källorna.⁵⁹ Forskaren bör främst ta hänsyn till om källorna är relevanta för problemställningen, pålitliga och representativa.⁶⁰

Källorna i denna studie anses vara relevanta för att besvara forskningsfrågan. På grund av metodologiska val grundat på tids- och resursbrist har studien inriktats på att studera "VD har ordet" vilket leder till att mängden källor inte är så stor. Visserligen skulle uttalanden från VD via företagets

⁵⁷ Halvorsen, K. (1992) s. 72

⁵⁸ Lundahl, U et al. (1999) s. 134

⁵⁹ Lundahl, U et al. (1999) s. 134

⁶⁰ Halvorsen, K. (1992) s. 73

hemsidor också ha innefattats i studien, men att så inte gjorts är snarare baserat på tids- och resursbrist än på de olika källtypernas relevans för att besvara forskningsfrågan.

När det gäller källornas pålitlighet och representativitet bör läsaren ha i åtanke att denna studie baseras på sekundärkällor som företagen själva presenterat, i syfte att finna ett samband mellan informationsmängd och ekonomisk prestation. För att studiens slutsatser skall kunna bli giltiga, det vill säga att mängden information kartläggs och relateras till resultat före skatt, är det viktigt att den information företagen presenterar också är rättvisande. Om den inte är rättvisande är det ett problem både för studien och för intressenterna. Under studiens gång har dock källkritiken haft en central roll och den har förhoppningsvis bidragit till en mer rättvisande studie.

4 Offentlig debatt

Syftet med det här kapitlet är att ge läsaren en inblick i hur den offentliga debatten kring årsredovisningar rört sig sedan mitten av 1990-talet. Genom att studera debatten har kraven från olika normgivare angående den efterfrågade informationen lyfts fram. Dessa ligger till grund för studiens kodningsmall.

Den offentliga debatten kring den frivilliga informationen i årsredovisningen ger en uppfattning om vilken typ av information som anses viktig av företagets intressenter. Som indikator för den offentliga debatten används revisorernas branschtidning *Balans*. Eftersom revisorer granskar och godkänner årsredovisningar debatteras sådana frågor ofta i *Balans*.

Mycket av den debatt som granskats i *Balans* rör sig kring den konferens som kallas *Finforum*, ett möte som arrangeras varje år av Sveriges Finansanalytikers Förening (SFF), FAR SRS, OMX, IREV och Veckans Affärer. Med på *Finforum* finns ofta många kända talare från näringslivet, politiker samt representanter från olika revisionsbyråer. Dessutom utses den bästa svenska årsredovisningen, varför *Finforum* kan ses som ett naturligt inslag i den svenska debatten. Inget har dock lästs direkt från *Finforum* utan istället har de efterföljande diskussioner som brukar följa i *Balans* använts.

Nedan presenteras utdrag från ett antal exempel på debattinlägg och artiklar som hittats i *Balans*. Dessa kommenteras kortfattat. Överskrifterna till varje avsnitt sammanfaller med de sex grupper som informationskriterierna är indelade i.

4.1 Strategi och styrning

I debatten märktes att det inte bara fanns ett intresse av att veta vad företag har presterat tidigare utan också vad de har för strategier för att nå framtida mål och information om ledningen. De kriterier som har placerats i den här kategorin är information om styrning, ledning, strategi och framtid.

I *Balans* under 1996 skrivs det om den amerikanska studie som "The AICPA Special Committee on Financial Reporting", även kallad Jenkins-kommittén, utförde för att göra årsredovisningarna mer användarvänliga. Kommittén bildades 1991 och bestod vid tidpunkten för undersökningen av

representanter från de sex största revisionsbyråerna, representanter från mindre byråer, redovisningschefer från större företag samt forskare. Resultatet av studien diskuterades under 1995 års Finforum och det stod klart att kommittén efterlyste mer icke-finansiell och framtidsinriktad information i årsredovisningarna. Det efterfrågades också mer utförlig information om ledningen, allt för att kunna bedöma framtida kassaflöden.⁶¹

Även senare under samma år⁶² och under 1997⁶³ fördes debatten kring att en ökad mängd kvalificerad operationell information med tydlig information om affärsstrategier önskades. Denna bild förstärktes under 1997 års Finforum där det framkom att det viktigaste underlaget för placerare är att företagen presenterar en tydlig affärsstrategi och också sätter upp tydliga mål, samt i vilken utsträckning man närmat sig dessa mål.

Efter de stora redovisningsskandalerna⁶⁴ i början av 2000-talet rörde sig debatten istället mot ett allt större fokus på företagsledningen och dess kvalitéer. I *Balans* 2003 förs en diskussion kring några nyckelfrågor som portföljförvaltare betraktade som särskilt viktiga.⁶⁵ Förutom klara strategier och mål betraktades alltså vid den här tidpunkten ledningens erfarenhet, trovärdighet och dess förmåga att presentera och kommunicera som allt viktigare.

4.2 Corporate Social Responsibility (CSR)

Larsson och Ljungdahl beskriver i *Balans* 2005⁶⁶ hur trenden av frivillig icke-finansiell redovisning har utvecklats under det senaste decenniet. Det står klart att det går att se en ökande trend i redovisningen av företagets samhällsansvar, även kallat Corporate Social Responsibility. Under 1990-talet ökade antalet separata miljöredovisningar kraftigt, både i Sverige och utomlands. Men kring sekelskiftet började redovisningspraxis att förändras och kraven på ökat samhällsansvar tilltog. Vidare skriver Larsson och Ljungdahl att företag som låg långt fram i utvecklingen tenderade att redovisa information om framsteg i tre dimensioner, nämligen ekonomiska, miljömässiga och sociala framsteg. Ungefär samtidigt startade en parallell utveckling mot en integrering av de tidigare

⁶¹ *Balans* (1996) nr. 1

⁶² *Balans* (1996) nr. 11

⁶³ *Balans* (1997) nr. 11

⁶⁴ Exempelvis Enron och Worldcom

⁶⁵ *Balans* (2003) nr. 12

⁶⁶ *Balans* (2005) nr. 4

separata miljöredovisningarna som allt mer togs upp i början av företagens årsredovisningar, en trend som enligt Larsson och Ljungdahl ser ut att fortsätta.

Den förmodade trenden får även stöd i tidigare artiklar om miljöredovisning. Exempelvis skrevs det både under 1998 och 1999 att miljöfrågorna fått allt mer uppmärksamhet och blivit prioriterade ur ekonomiska, sociala och politiska perspektiv internationellt sett.⁶⁷ I debatten kan utläsas att företagen förväntas redovisa information om sina miljöpolicy, miljöprogram samt miljöstrategier för att uppfylla målen. Även förväntningar på miljöpåverkan såsom miljörisker, miljöskador och förekomst av föroreningar fick mer fokus.

De tre dimensioner som Larsson och Ljungdahl skrev om presenterades redan den 15 maj 2001 i ett uttalande av EU-kommissionen där större bolag uppmanades att, i sina årsredovisningar, separat redovisa ekonomiska, miljörelaterade och sociala resultat.⁶⁸ Ett uttalande som alltså tycks ha fått genomslag i den offentliga debatten.

4.3 Prestation och framtid

En annan aspekt av debatten gällde hur pass väl företaget presterat, vilka mål som var uppsatta och hur framstegen mot målen mättes. Långsiktig utveckling och trender tillhörde också det som uppfattades som relevant information.

Balans rapporterar⁶⁹ att vid Finforum 1996 presenterade konsultföretaget Shelley Taylor & Associates en undersökning som bland annat betonar vikten av ledningar som tar ansvar, vilket enligt undersökningen är viktigt för investerarna. Med ansvar menas i det här sammanhanget att ledningen ställer upp mål och sedan redogör för hur det har gått. *Balans* rapporterar⁷⁰ att även under Finforum 2003 betonas förmågan att sätta upp mål som en av de viktiga nyckelfrågor som portföljförvaltare är intresserade av. En annan fråga som diskuterades var framåtsyftande information. Shelley Taylor, som talade på Finforum, betonade betydelsen av framtidsinriktad information för investerare.

⁶⁷ *Balans* (1998) nr. 2; *Balans* (1999) nr. 5

⁶⁸ EU-kommissionens meddelande (KOM 2001, 264) s. 9

⁶⁹ *Balans* (1996) nr. 11

⁷⁰ *Balans* (2003) nr. 12

Att rapportera om uppsatta mål och förmågan att nå dessa mål betonas även 2005. *Balans* redogör⁷¹ för en rapport från IASB som behandlar Management Commentary (MC). MC definieras som information som utgör ett tillägg till de finansiella rapporterna. Förutom målrapportering är en viktig aspekt att redogöra för de trender som förklarar hur det har gått för företaget tidigare och hur företaget kommer påverkas i framtiden.

Betydelsen av att förmedla mål och hur dessa nås betonas också i *Balans* 2007, där det står att Concordia fick pris för bästa årsredovisning 2006 med motiveringen att "Concordia förmedlar på ett väl avvägt vis relevant information såsom affärsidé, strategi och finansiella mål"⁷².

4.4 Företagets resurser

I debatten betonas också vikten av att företagen presenterar sina resurser jämfört med andra företag och sin konkurrensförmåga. *Balans* refererar⁷³ till ett tal som hölls under Finforum 1996 av Tim Orchard, analyschef för Europa hos SBC Warburg. Enligt honom är det viktigt för analytiker att veta vad som driver lönsamheten i ett företag och vad det är som gör företag konkurrenskraftiga på sikt.

En annan viktig resurs som debatteras under 2003 i *Balans* är bland annat ledningens erfarenhet, kommunikationsförmåga och integritet, särskilt i oroliga tider och då marknaden är svag. Dessutom läggs åsikten fram att tyngdpunkten flyttats från kvantifierbara data till information om kultur, verksamhet och produkter.⁷⁴

4.5 Företagets verksamhet

Shelley Taylor, som nämndes ovan, presenterade under 2003 års Finforum resultatet från sin återkommande undersökning av sammanlagt 50 bolag i USA och Europa. Skandaler såsom Enron, Worldcom och Vivendi fanns med i bakgrunden till studien som inte bara fokuserar på siffrorna utan även på orden och den övriga informationen i företagets redovisning. Enligt Taylor är siffror tråkiga,

⁷¹ *Balans* (2005) nr. 12

⁷² *Balans* (2007) nr. 12

⁷³ *Balans* (1996) nr. 11

⁷⁴ *Balans* (2003) nr. 12

de flesta användarna av årsredovisningarna vill istället veta mer om vad företagen verkligen gör, alltså deras verksamhet och deras produkter.⁷⁵

I *Balans* diskuteras 2007 kring de företag som har den bästa hållbarhetsredovisningen enligt Öhrlings PricewaterhouseCoopers. Enligt deras undersökning av de statliga bolagens hållbarhetsredovisning är Vattenfall, Green Cargo och SAS de bolag som är bäst på att redovisa hållbarhetsprestanda. Riktlinjerna för bedömningen av årsredovisningarna har varit Global Reporting Initiatives (GRI) tredje generations riktlinjer för hållbarhetsredovisning, G3. Enligt G3 skall det i årsredovisningen förutom information om strategi, styrning och redovisningsprinciper även lämnas information om åtaganden och information ur intressentperspektiv. Dessutom efterfrågas enligt G3 information om företagets förhållningssätt till informationskategorier och resultatindikatorer.⁷⁶

4.6 Finansiella mått

Det är inte bara kvalitativ information som efterfrågas. *Balans* refererar⁷⁷ från Finforum, där en av talarna ansåg att "områden där gapet är stort mellan vad investerare vill ha och vad företagen ger är forskning och utveckling, kapitalutgifter, planerade utgifter..."

4.7 Dominerande trend

Mycket av den debatt som kartlagts kretsar kring CSR och relaterade aktiviteter. Intresset är stort för framför allt miljöarbete och i debatten tecknas även utvecklingen från fristående CSR-redovisning till att CSR allt mer integreras i den traditionella årsredovisningen. Det stora intresset speglas inte minst av det faktum att i den kodningsmall som skapats är gruppen *Corporate Social Responsibility (CSR)* den grupp som innehåller flest antal kriterier. En skillnad mellan dessa kriterier och de flesta andra i kodningsmallen är att CSR handlar om företagets påverkan på sin omgivning, inte minst negativ sådan vilket exempelvis kriterierna *Miljöskador* och *Utsläpp* är exempel på. En medvetenhet om företagets roll i ett större perspektiv tydliggör relationen mellan företaget och viktiga intressentgrupper som annars riskerar att åsidosättas i den mer traditionella rapporteringen.

⁷⁵ *Balans* (2003) nr. 12

⁷⁶ *Balans* (2007) nr. 6-7

⁷⁷ *Balans* (1996) nr. 11

Exempel på information som uppmärksammar sådana grupper är *Socialt ansvar*, *Intressentdialog* och *Intressentperspektiv*.

5 Resultat

Syftet med det här kapitlet är att redogöra för hur de data som samlats in har analyserats och sedan presentera resultaten av undersökningen, både som diagram och som regressionstabeller.

Efter att "VD har ordet" för alla utvalda företag och år analyserats med hjälp av kodningsmallen fördes resultaten av analysen in i ett Excel-ark (se bilaga 5). Vid varje poängtal skrevs sedan resultat före skatt in för respektive företag och år.

För att få en bild över trenden, både vad gäller resultat före skatt och informationspoäng räknades genomsnittet fram på årsbasis (se diagram 10 i avsnitt 5.10).

Efter denna inledande analys upprättades nya diagram, ett för varje företag med data från alla fem observationer. Varje diagram har två grafer: en som visar resultat före skatt och en som visar informationspoäng. För att underlätta tolkning av diagrammen har två y-axlar använts. Med hjälp av diagrammen kan trender och samband identifieras. För att komplettera den optiska analysen gjordes sedan en statistisk analys. I denna testades sambandet mellan den beroende variabeln informationsmängd och den oberoende variabeln resultat före skatt. Sambandet antogs se ut:

$$INFO = C(1) + C(2) \times RESULTAT$$

INFO är variabeln informationsmängd, C(1) är en konstant, C(2) är också en konstant och RESULTAT är variabeln resultat före skatt. Sambandet beskriver ett linjärt förhållande, det vill säga att grafen antas vara en rät linje. Eftersom riktningen på sambandet var okänd vändes sedan kausaliteten så att resultat före skatt blev den beroende variabeln och informationsmängd blev den oberoende. Den andra regressionsanalysen finns i bilaga 6 och i avsnitt 6.3 finns en kort diskussion om problematiken med kausalitetsriktning och relaterade frågor såsom *feedback*.

Nedan presenteras resultaten för respektive företag. Begreppen i tabellerna betyder följande: C(1) är en konstant som utgör kurvans skärningspunkt på y-axeln. C(2) är den oberoende variabelns koefficient. P-värdet är sannolikheten att förkasta en sann nollhypotes (nollhypotesen är att koefficientens värde är lika med noll). Om P-värdet är mindre än 5% (0,05 i tabellen) betraktas

koefficienten som signifikant. Om värdet på koefficienten C(2) är större än noll, innebär detta att sambandet är positivt, om värdet är mindre än noll betyder detta att sambandet istället är negativt.

5.1 ABB Ltd.

Resultat före skatt och informationsmängd följer varandra ganska bra till och med 2005. Vid 2007 sjunker resultatet medan informationsmängden ökar. Informationsmängden är generellt sett hög även om den sjönk 2001 och 2003. ABB är det företag som haft högst genomsnittlig informationsmängd och ligger 4,5 poäng över genomsnittet för alla företag.

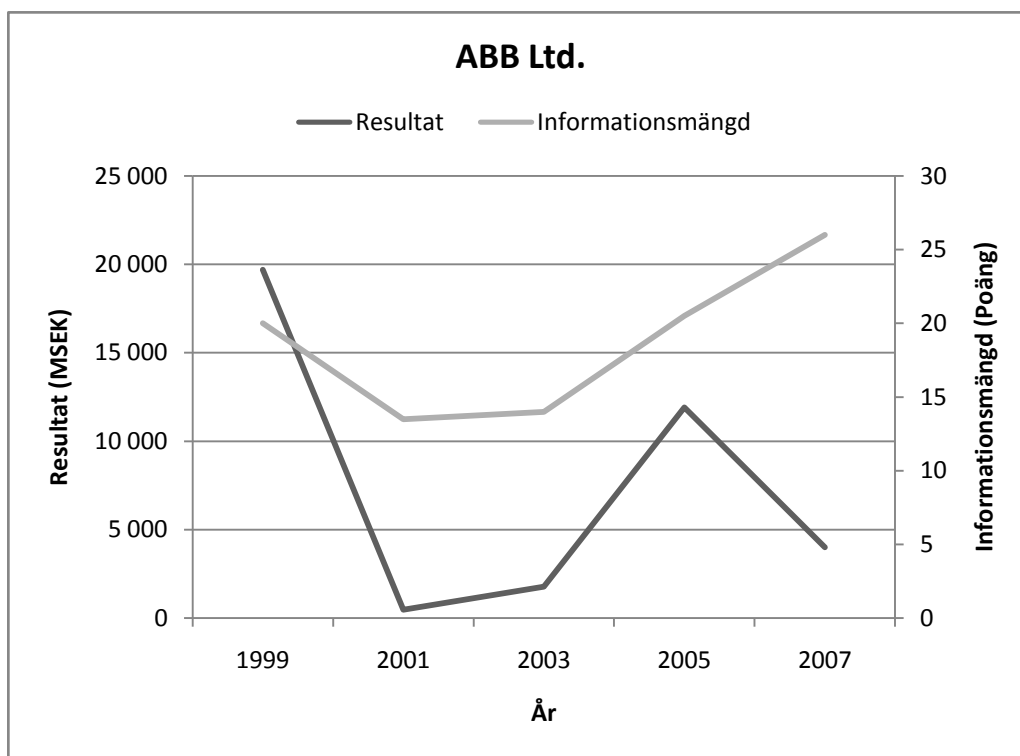

Diagram 1

Den statistiska analysen visar att C(2) inte är signifikant eftersom den har ett P-värde över 0,05. R² är låg vilket innebär att ekvationen har låg förmåga att förklara observationerna. Inget samband kan således styrkas.

$$\text{INFO}=\text{C}(1)+\text{C}(2)*\text{RESULTAT}$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	17,01855	3,597560	4,730581	0,0179
C(2)	0,000235	0,000343	0,685307	0,5424
R ²	0,135358	Medelvärde beroende var.		18,80000

5.2 Assa Abloy AB

Lutningen på informationslinjen ser ut att vara lika stor för 1999-2001 som för 2005-2007. Lutningen är märkbart flackare mellan 2001 och 2005 samtidigt som resultatet för 2003 är mycket lågt relativt de andra åren, men fortfarande positivt. Assa Abloy bytte VD första december 2005⁷⁸ vilket kan ha haft effekt på utformningen av "VD har ordet" och i så fall kan detta bidra till att förklara att informationsmängden ökar snabbare mellan 2005-2007.

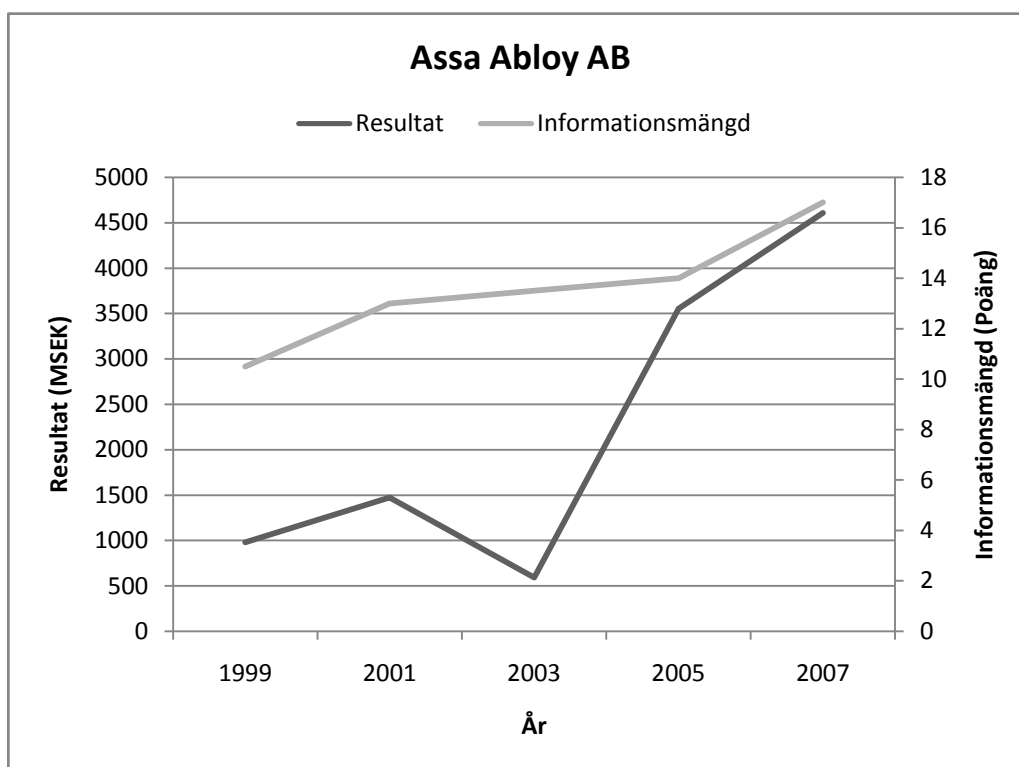

Diagram 2

⁷⁸ www.assaabloy.com

Inte heller för Assa Abloy är koefficienten C(2) signifikant. Inget samband kan därför styrkas på 5%-nivån.

$$\text{INFO} = C(1) + C(2) * \text{RESULTAT}$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	11,19524	1,248574	8,966423	0,0029
C(2)	0,001072	0,000457	2,347824	0,1005
R ²	0,647568	Medelvärde beroende var.		13,60000

5.3 Atlas Copco AB

Informationspoängen för Atlas Copco sjunker mellan 1999-2003 samtidigt som resultatet ökar under samma period. 2003 vänder informationstrenden och följer sedan resultatet. Vad den plötsliga förändringen i informationsmängd beror på är svårt att säga men det kan exempelvis vara policybetingat.

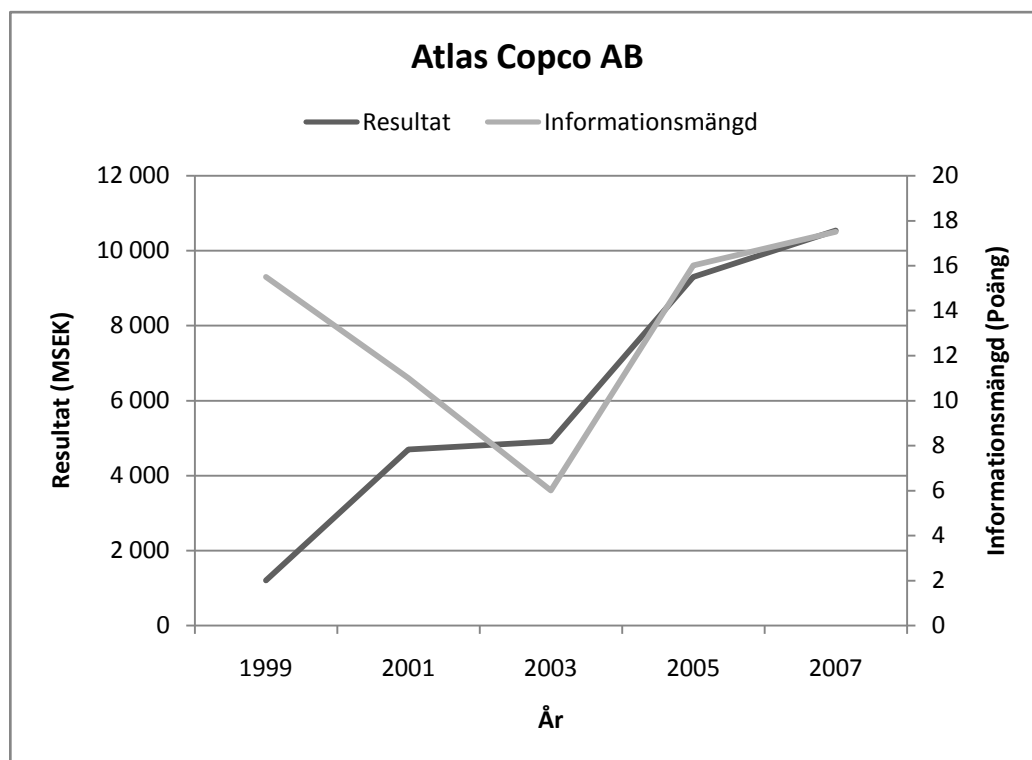

Diagram 3

Även för Atlas Copco är P-värdet för högt för att nollhypotesen ska kunna förkastas. Detta beror troligtvis på det snarast omvända sambandet mellan resultat före skatt och information under den första halvan av mätperioden.

$$\text{INFO} = C(1) + C(2) * \text{RESULTAT}$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	10,15650	4,604137	2,205950	0,1145
C(2)	0,000496	0,000658	0,754971	0,5051
R ²	0,159659	Medelvärde beroende var.		13,20000

5.4 Sandvik

Resultatet för Sandvik är positivt för alla år men 2003 och 2007 minskar resultatet relativt 2001 respektive 2005. Informationsmängden följer dessa lutningsskiften ganska bra utom mellan 2005 och 2007. Sandvik bytte VD 2002⁷⁹ men detta verkar inte ha haft något genomslag i informationsmängden.

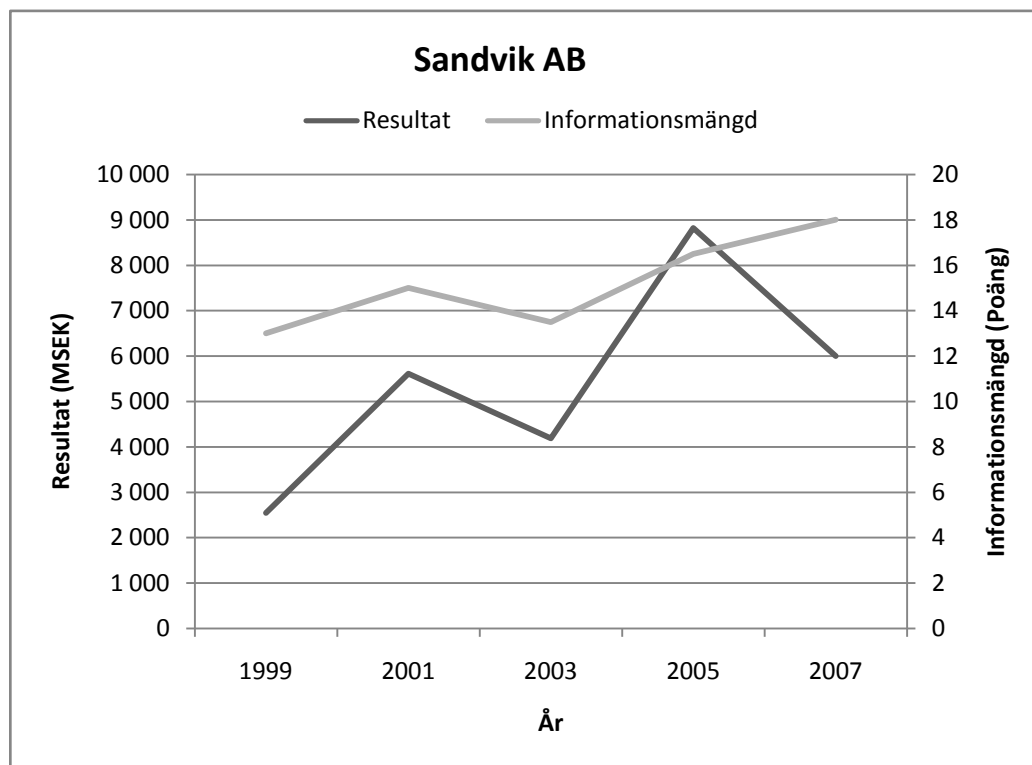

Diagram 4

⁷⁹ www.sandvik.se

För Sandvik är koefficienten till den oberoende variabeln inte signifikant på 5%-nivån. Samtidigt verkar kurvorna röra sig på ett liknande sätt fram till och med 2005 vilket kan indikera ett icke-linjärt samband.

INFO=C(1)+C(2)*RESULTAT

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	11,59541	2,002182	5,791388	0,0102
C(2)	0,000664	0,000344	1,928449	0,1494
R ²	0,553499	Medelvärde beroende var.		15,20000

5.5 Scania

För Scania rör sig till en början resultat och informationsmängd åt olika håll: den ena ökar när den andra minskar. Men informationsmängd ändras egentligen lite mellan 1999-2003. Från och med 2003 steg dock båda kraftigt och sedan 2005 ännu kraftigare. Jämfört med genomsnittet för alla företag och år har Scania den lägsta genomsnittliga informationsnivån med nästan fyra poäng under genomsnittet.

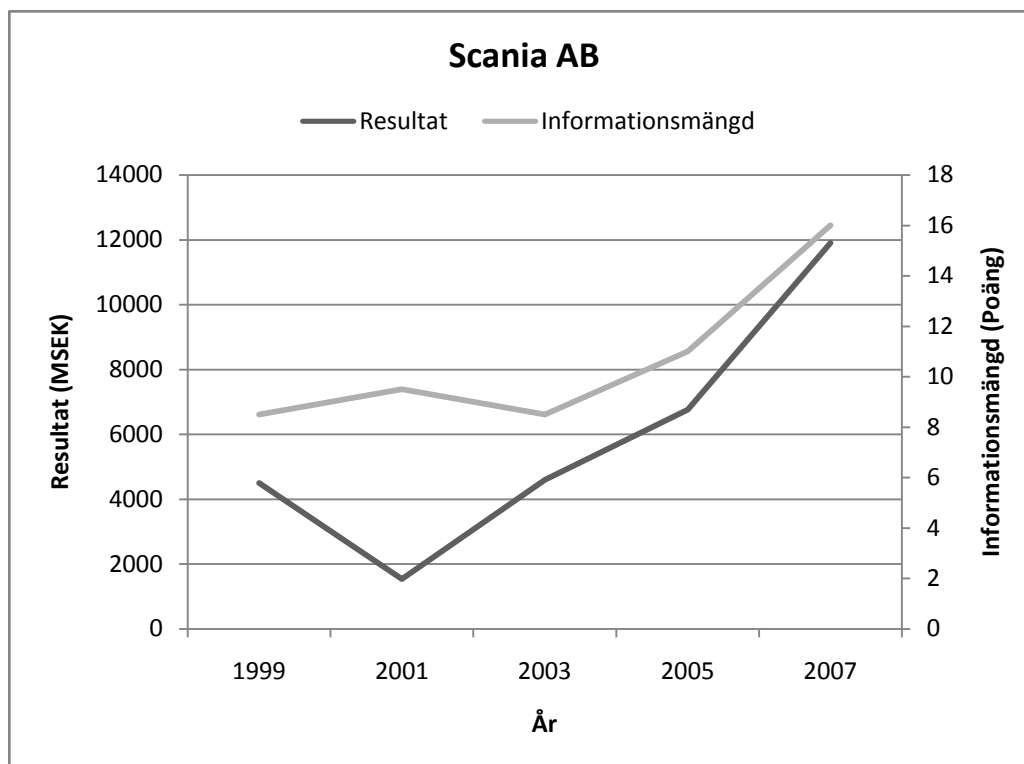

Diagram 5

Till skillnad från de företag som hittills analyserats är koefficienten till den oberoende variabeln RESULTAT signifikant på 5%-nivån, det finns i det här fallet ett positivt samband mellan resultat och informationsmängd. R^2 är också hög vilket betyder att ekvationen kan förklara mycket av hur informationspoängen förändras med resultatförändringarna.

$$\text{INFO} = C(1) + C(2) * \text{RESULTAT}$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	6,434470	1,425439	4,514028	0,0203
C(2)	0,000728	0,000210	3,471600	0,0403
R^2	0,800691	Medelvärde beroende var.		10,70000

5.6 Securitas AB

Den informationsmängd som Securitas ger i sitt "VD har ordet" förändras inte mycket över den undersökta perioden. Resultatet däremot ökade starkt mellan 2003-2005 för att sedan minska ännu starkare mellan 2005-2007. Kurvorna samvarierar inte nämnvärt.

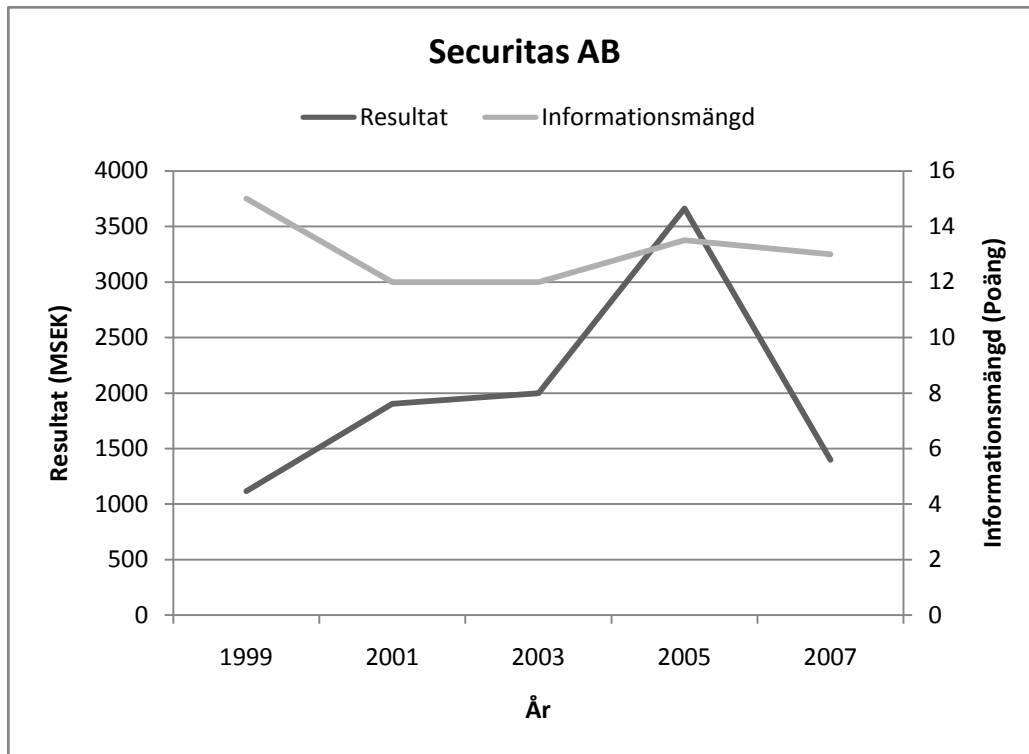

Diagram 6

Att inget starkt samband kan upptäckas i den grafiska analysen stöds av den statistiska analysen som visar ett mycket lågt R^2 -värde och insignifikant C(2)-koefficient.

$$\text{INFO} = C(1) + C(2) * \text{RESULTAT}$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	13,53547	1,575644	8,590436	0,0033
C(2)	-0,000216	0.000716	-0.301835	0,7825
R^2	0,029473	Medelvärde beroende var.		13,10000

5.7 Skanska AB

Kurvan för informationsmängd följer resultatkurvan väl, även om resultatet är mer volatilt. Skanska bytte VD 2002⁸⁰, vilket kan ha påverkat informationsmängden, som befinner sig på en högre nivå efter VD-bytet.

⁸⁰ International Herald Tribunes hemsida

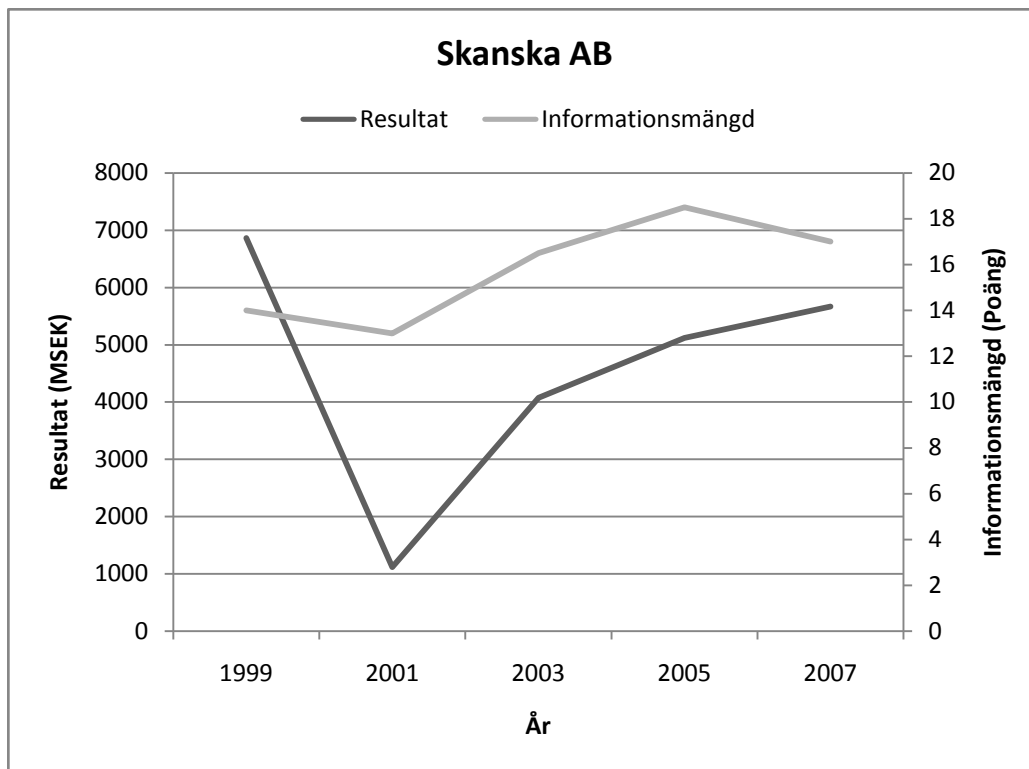

Diagram 7

Skanska visar inget statistiskt säkerställt samband mellan resultat och informationsmängd eftersom p-värdet är högt och R^2 låg.

$$\text{INFO} = C(1) + C(2) * \text{RESULTAT}$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	13,87090	2,709566	5,119232	0,0144
C(2)	0,000422	0,000546	0,773895	0,4954
R^2	0,166415	Medel beroende var.		15,80000

5.8 SKF AB

SKF visar sig ha god överensstämmelse mellan resultat och informationsmängd. I diagrammet kan tydligt utläsas att informationsmängden följer resultatet. 2003 försämrades resultatet jämfört med 2001, vilket tycks ha fått informationsmängden att endast öka försiktigt, innan den steg tillsammans med resultatet för 2005. SKF bytte VD 2003⁸¹ vilket det trappsteg som finns mellan 2003 och 2005 kan återspegla.

⁸¹ www.skf.com

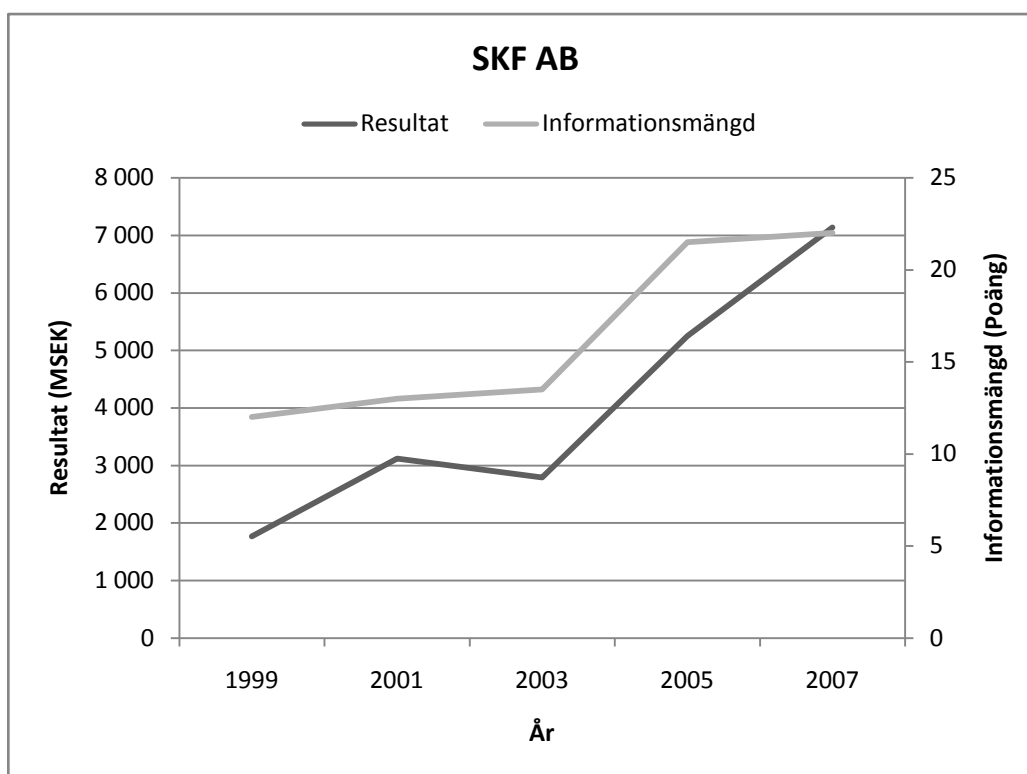

Diagram 8

P-värdet för C(2) uppnår signifikans på enstjärnig nivå mellan 0,05 och 0,01. Determinationskoefficienten R^2 är 0,901 vilket är ett högt värde.

INFO=C(1)+C(2)*RESULTAT

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	7,719266	1,848375	4,176245	0,0250
C(2)	0,002162	0,000415	5,210940	0,0137
R^2	0,900510	Medelvärde beroende var.		16,40000

5.9 Volvo AB

Det tredje företaget där signifikans uppnåtts är Volvo. Som diagrammet visar följer informationsmängden utvecklingen av resultatet. Volvo bytte VD 2005, vid samma tid minskar den positiva lutningen på både informations- och resultatgrafan.

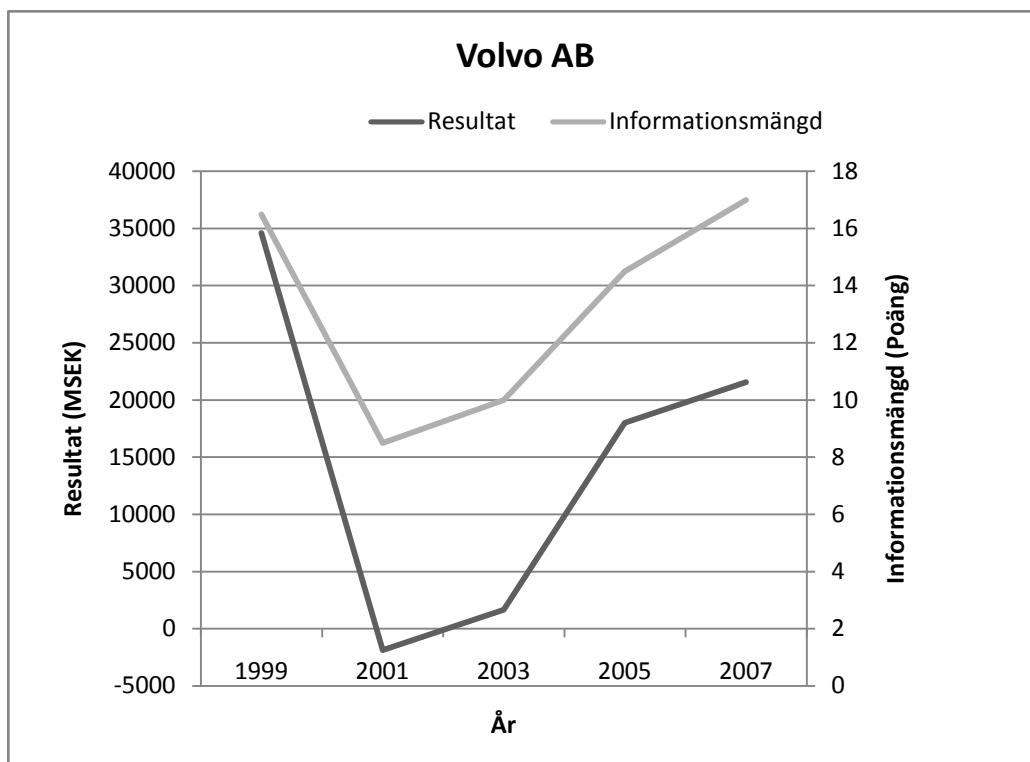

Diagram 9

Det statistiska materialet nedan pekar på enstjärnig signifikans eftersom P-värdet för C(2) ligger mellan 0,05 och 0,01. R^2 är 0,872 vilket är högt.

INFO=C(1)+C(2)*RESULTAT

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	9,750564	1,057951	9,216463	0,0027
C(2)	0,000240	5,30E-05	4,527653	0,0202
R^2	0,872338	Medelvärde beroende var.		13,30000

5.10 Gemensam trend

Den gemensamma trenden för resultat före skatt visar en kraftig försämring mellan 1999-2001 för att sedan stiga till 2003 och sedan stiga ännu kraftigare 2005 för att sedan behålla en jämn hög nivå.

Trenden för informationsmängden är inte lika volatil som den för resultatet men vad som är intressant att notera är att förändringen i lutning är mycket lik den för resultat. Det vill säga först en

sänkning till 2001, en utplaning under 2003, en skarp stigning till 2005 för att sedan plana ut något till 2007.

Det företag som redovisar mest information i genomsnitt är inte det som uppvisar mest genomsnittlig vinst. För även om det finns samband mellan information och resultat för vissa företag gäller detta inte för alla. Högst genomsnittlig vinst redovisar Volvo vars informationspoäng är något under genomsnittet (13,3 jämfört med 14,5). Lägst genomsnittlig vinst redovisar Securitas vars informationspoäng likaså är något under snittet (13,1 jämfört med 14,5).

Högst genomsnittlig informationspoäng hade ABB, vars genomsnittliga resultat före skatt var högre än genomsnittet (7570 Mkr jämfört med 5847 Mkr). Lägst genomsnittlig informationspoäng fick Scania vars resultat före skatt låg mycket nära genomsnittet (5863 Mkr jämfört med 5874 Mkr)

Alltså tycks det inte som om högre resultat före skatt leder till högre informationspoäng för alla företag men det finns ett statistiskt säkerställt samband för tre av företagen i undersökningen: Scania, SKF och Volvo, där ett högre resultat leder till att mer information redovisas. Dessutom verkar information och resultat följa varandra för de flesta av de undersökta företagen. Ett sådant samband är oroväckande eftersom det inte är mindre angeläget att marknaden informeras när företag går sämre.

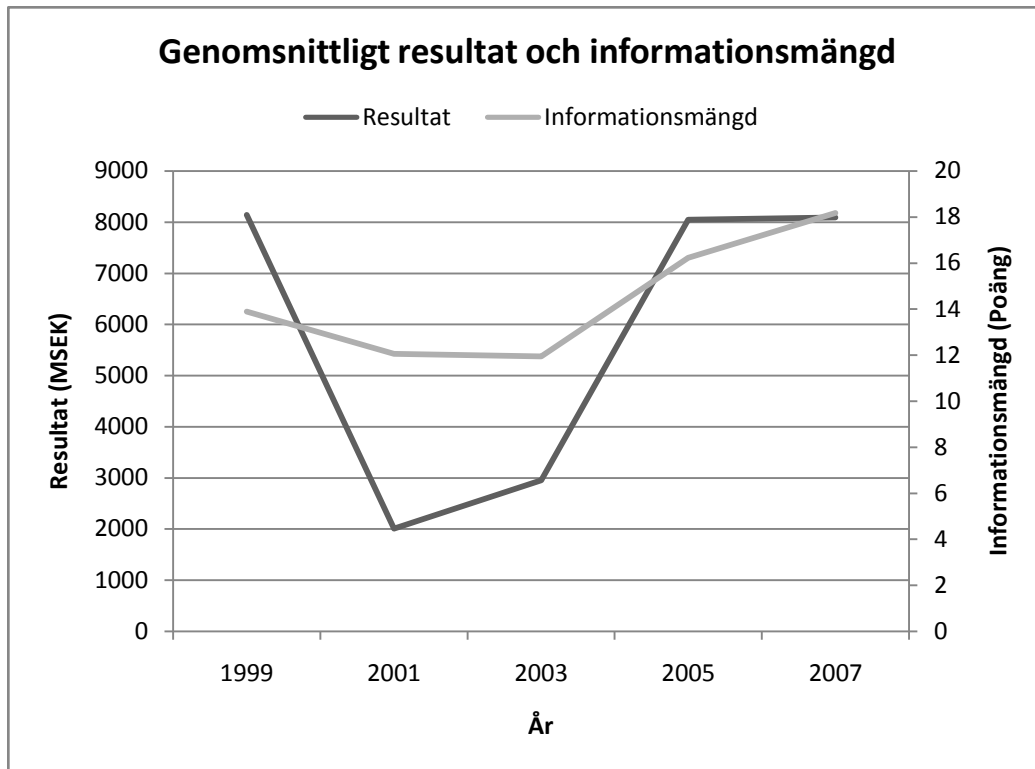

Diagram 10

Regressionsanalysen visar inte att koefficienten till resultat-variabeln är signifikant så inget linjärt samband kan styrkas. Detta stöds av den grafiska analysen som verkar spegla ett andragradspolynom snarare än ett linjärt samband.

$$\text{INFO} = C(1) + C(2) * \text{RESULTAT}$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	10,26630	1,877247	5,468804	0,0120
C(2)	0,000716	0,000290	2,468510	0,0902

R² 0,670095 Medelvärde beroende var. 14,45556

6 Slutdiskussion

Syftet med det här kapitlet är att redogöra för slutsatserna i studien och återkoppla dessa till forskningsfrågan som ställdes i kapitel 1 och den teoretiska referensramen som presenterades i kapitel 2. Kapitlet innehåller en genomgång av studiens teoretiska bidrag samt reflektioner kring studien och förslag till fortsatt forskning inom området.

6.1 Inledning

Diskussionen i kapitel 6 förs med utgångspunkt i antagandet om den kausalitetsriktning som redovisades i kapitel 5, det vill säga att informationsmängden påverkas av resultatet.

I det första kapitlet av den här studien diskuterades vikten av att företagen redovisar den sorts information som investerare och övriga intressenter behöver för att kunna bedöma företagen och deras verksamhet. Om den information som lämnas inte är tillräckligt knuten till den faktiska verksamheten utan istället har en övervägande fokus på exempelvis framtid eller hypotetiska händelser kan detta orsaka problem eftersom en alltför positiv (eller negativ) bild av företaget målas upp.

Om gapet mellan det som ett företag redovisar och det som intressenterna behöver är för stort kan det komma att råda osäkerhet kring ett företag eller dess verksamhet. Den ökade osäkerheten kan få genomslag i resultatet på grund av att det blir svårare eller dyrare att locka till sig investerare. Dessutom kan det bli svårare för intressenter att upptäcka signaler om en annalkande kris eller lågkonjunktur. Idealfallet är alltså att företagen har en jämn och hög informationsnivå, oberoende av resultat givet att efterfrågan på information i debatten också är jämn och hög. Detta för att hålla intressenterna informerade om företagets nuvarande och framtida utveckling.

Informationsgapet har skattats på följande sätt: De ämnen som diskuteras i den offentliga debatten har definierats som relevant och efterfrågad information. Genom att analysera om de undersökta företagens årsredovisningar informerar om dessa relevanta ämnen kunde en informationspoäng tas fram. Ju högre denna poäng är, desto mindre är informationsgapet. För att ytterligare förtydliga skulle man kunna se det som att varje relevant information belönas med en poäng och varje irrelevant information belönas med noll poäng. Irrelevant betyder i det här fallet endast att

informationslaget inte har debatterats. Informationen behöver inte vara irrelevant ur det enskilda företags perspektiv.

I den statistiska analysen undersöktes sedan om det fanns ett samband mellan informationsmängd och resultat före skatt. Det vill säga om informationsmängden sjunker (gapet ökar) när resultatet sjunker eller tvärt om. När regressionen ställdes upp valdes mellan att låta kausaliteten vara antingen att resultat påverkar informationsmängd eller att informationsmängd påverkar resultat. Eftersom denna studie inte förutsätter, eller har en hypotes om, vilket sorts kausalt samband som föreligger har båda riktningarna undersökts. Hur information påverkas av resultatet är den riktning som presenteras i kapitel 5 medan den andra riktningen finns återgiven i bilaga 6. Anledningen till detta är att samma samband upptäcktes oavsett riktning och det skulle försvåra läsningen att ha båda riktningarna med i kapitel 5. Denna kausalitetsriktning fick alltså liten betydelse för resultaten eftersom det i båda fallen var Scania, SKF och Volvo som uppvisade positiva signifikanta samband.

6.2 Forskningsfrågan besvaras

Syftet med den här studien är att besvara forskningsfrågan som ställdes i första kapitlet:

”På vilket sätt hör mängden frivillig information i ”VD har ordet” i stora industriföretags årsredovisningar ihop med deras respektive resultat före skatt och hur har mängden frivillig information förändrats mellan 1999 och 2007?”

Svaret på forskningsfrågan är att det för tre av nio undersökta företag finns ett positivt statistiskt säkerställt samband mellan redovisad information i ”VD har ordet” och resultat före skatt. I sex av nio av de undersökta företagen kunde inget sådant samband bevisas. Däremot visar de flesta av de grafiska framställningarna att det finns ett mönster mellan informationsmängd och resultat eftersom de tenderar att följa varandra. Som tidigare diskuterats kan ett sådant positivt samband innebära problem för intressenter eftersom när resultatet sjunker, exempelvis på grund av dåliga tider eller andra problem, informerar företaget plötsligt mindre vilket försvårar värdering av företagets ställning och stabilitet. Ett negativt samband kan också vara problematiskt eftersom ju högre resultatet är, desto mindre vet intressenterna.

Vad som dessutom var intressant var det diagram som visar de nio företagens genomsnittliga informationsmängd för varje år på en graf, och deras genomsnittliga vinst före skatt på en annan graf

(diagram 10). Här ser det ut som om företagens informationsmängd och resultat samvarierar. Denna samvariation kan vara problematisk enligt samma resonemang som ovan. Det finns en möjlighet att trenden påverkas av konjunkturen eftersom båda kurvorna sjunker ungefär samtidigt som det råder lågkonjunktur i Sverige⁸². Detta ger i så fall stöd för slutsatsen att informationen är positivt korrelerad med resultat även på en aggregerad nivå, det vill säga med Sveriges konjunktur.

Bland de enskilda företagens grafer visade flera av dem tecken på intressanta samband. Dessa fångades visserligen oftast inte upp av vår statistiska analys, men det kan bero på att alla regressioner skattades som en rät linje och inte som exempelvis ett polynom (se avsnitt 6.4 för en diskussion om detta). Förutom Scania, SKF och Volvo, som visade signifikanta samband, kan även ABB, Sandvik och Skanska nämnas bland dem som uppvisade positiva samband men då endast i den grafiska framställningen. För Securitas, och Atlas Copco visar den grafiska framställningen av resultat och information ett negativt samband fram till 2001 för att sedan visa ett positivt samband. Assa Abloys resultatkurva sjunker drastiskt för 2003, kanske på grund av lågkonjunkturen, men följer i övrigt informationstrenden.

Vad gäller förändringen av mängden frivillig information mellan 1999 och 2007 visar grafen för den generella trenden (diagram 10) att informationsmängden är högre 2007 än vad den var 1999, även om informationsmängden för 2001 och 2003 var lägre än 1999.

Sammanfattningsvis verkar det finnas ett positivt samband mellan informationsmängd och resultat för de undersökta företagen med utgångspunkt i den grafiska analysen. Den statistiska analysen uppvisade ett positivt samband i tre fall av nio, men brister i att endast linjära samband undersöktes. Dessutom verkar informationsmängden generellt sett öka över tid.

6.3 Studiens teoretiska bidrag

Den här studien har undersökt om det finns ett samband mellan redovisad informationsmängd i "VD har ordet" i stora industriföretags årsredovisningar och respektive företags resultat före skatt. Det har funnits stöd för uppfattningen att ett sådant samband existerar och att det är positivt, det vill säga att informationsmängden ökar med ökat resultat. Problemen med ett sådant samband har också diskuterats.

⁸² Konjunkturinstitutets hemsida

Efter arbetet med den här studien kan vidare konstateras att den offentliga debatten i Sverige, som fyller en viktig funktion för att skapa normer för redovisningen, är bristfällig. Visserligen avgränsades undersökningen av den svenska debatten till en analys av tidningen *Balans* men den tidskriften är mycket central i debatten, som diskuterades i kapitel 2. Bristerna består dels i att debatten är liten och dels i att den är enkelspårig. Mycket av den information som hittades kretsade kring CSR, Finforum eller båda. Debatten rör sig sällan kring just en specifik bransch och för denna studies slutsats skulle debatt kring önskad information i industribranschen varit av stort intresse.

Statlig inblandning i normbildning kan bli aktuell om det, särskilt under en kris, finns brister i debatten om och utformningen av redovisningsnormer.⁸³ Det är även möjligt, att en kris kan utlösas av bristande redovisningsnormer⁸⁴ som i sin tur beror på brister i debatten. En sådan kris skulle i så fall kunna leda till att mer regler och lagstiftning krävs vad gäller redovisningsnormer⁸⁵. Detta resonemang stöds av "Eliten och normerna"⁸⁶ som diskuterades i kapitel 2 där det även konstaterades att utvecklingen av redovisningsnormer tycks vara slumpmässig och driven av kriser. Om redovisningsnormernas utveckling drevs av en aktiv debatt som bidrog till att hela tiden utveckla normerna innan en kris äger rum, borde detta resultera i en mindre slumpmässig utveckling än den som finns idag och dessutom är det troligt att kostnader för samhället i form av konkurser och krispaket kan undvikas. Utan en aktiv debatt med alla viktiga intressentgrupper inblandade är risken att företagen i allt större utsträckning använder årsredovisningen som ett PR-dokument med främsta syfte att blåsa upp förväntningarna om en positiv framtid istället för att rapportera om företagets nuvarande ställning och utveckling. Detta undergräver årsredovisningens funktion som kontroll- och informationsinstrument.

Banker och andra finansiella institutioner var innan år 1938 tvungna att rapportera värdet av givna lån och krediter till marknadsvärde. Under tider av recession sjönk marknadsvärdet på dessa fordringar och således också deras redovisade värde, vilket ledde till att bankerna tvingades till att skära ner sina lån för att behålla den lagstadgade minimikapitalkvoten. Under 40-talet gick man istället över till en transaktionsbaserad modell för redovisning.⁸⁷ Paralleller kan dras med det som nyligen inträffat i USA, med så kallade "subprime" lån riktade till låginkomsttagare med dålig kreditvärdighet. Dessa lån innebär att tillgången som lånet tas för, exempelvis ett hus, backas upp av

⁸³ Jönsson, S. (1991) s. 521

⁸⁴ Exempelvis Kreuger-skandalen som finns beskriven i Flesher, L. et al. (1986) s. 421

⁸⁵ Flesher, L. et al. (1986) s. 421

⁸⁶ Jönsson, S. (1985) s. 57

⁸⁷ Barlev et al. (2003) s. 388

det bedömda framtida värdet på tillgången. Detta värde ligger sedan som grund för ytterligare lån som kan tas med grundtillgången som säkerhet.⁸⁸ När det världsekonomiska läget försämras, och priserna försämras, stiger räntorna. Detta leder till att räntekostnaderna ökar och att många inte längre klarar av att betala sina lån vilket lett till att flera amerikanska bolåneinstitut fått ansöka om konkurs.⁸⁹ Detta i sin tur har i nuläget påverkat hela världsekonomin.

En övergång till transaktionsredovisning, med utgångspunkt i information om faktiska omständigheter, kan bidra till att bilden av företagets situation i framtiden klarnar. Kopplat till detta är att marknadsvärderad redovisning troligtvis uppmuntrar till att sprida antingen redan känd information som inte påverkar värdering av företaget eller dess tillgångar, eller positiv information som inte är förankrad i verkligheten utan i förväntningar. Redan känd information innehåller ingen ny kunskap för mottagaren. Med den typen av informationsmedling, urholkas värdet av informationen.

Det verkar som om den svenska debatten om redovisningsnormer intensifierats under vissa perioder av 1900-talet. Ett mönster som framträder är att debatten intensifieras då det finns en allmän känsla av oordning, en budbärare som kan presentera en lösning och en grupp experter som kan reda ut de tekniska detaljerna.⁹⁰ Kanske kommer debatten att intensifieras under den kommande tiden som ett svar på den rådande finanskrisen. Om debatten inte lyckas skapa tillräckligt starka normer kan det i slutändan bli aktuellt med statlig inblandning i normbildningen. För att göra debatten bredare och intensivare krävs att fler intressenter bidrar. Genom att de grupper som behöver information från företagen är med i den debatt som formar normerna finns goda chanser till att skapa effektiva normer. Förbättrad redovisning leder i slutändan troligtvis till effektivare kapitalmarknader och bättre beslut, både av företagen själva och av deras intressenter. Här är intressant att göra kopplingen till Rawls teori om grundläggande moraliska och politiska värderingar, som togs upp i kapitel 2. Med det synsättet kan företagens intressenter ses som medborgarna i Rawls modell. Företagen kan ses som stat och domstolsväsen. Intressenterna i denna tolkning av Rawls teori måste enas om gemensamma värderingar och se till att företagen följer dessa. Det forum som detta sker i är den offentliga debatten, istället för i allmänna val som i Rawls ursprungsmodell. Om den svenska offentliga debatten om redovisning är för svag, betyder det, med utgångspunkt i resonemanget grundat på Rawls teorier, att intressenternas gemensamma grundläggande intressen inte tillgodoses och att företagen inte har dessa intressen som ledstjärna i sitt handlande. En sådan situation kan leda till problem såsom kortsiktighet och i förlängningen en finanskris. För att hindra detta kan

⁸⁸ Krumwiede, T. (2008) s. 36f

⁸⁹ Affärsvärldens hemsida

⁹⁰ Jönsson, S. (1991) s. 540

beslutsfattare se behovet av starkare och mer detaljerat regelverk, vilket i sin tur undergräver den offentliga debatten ytterligare eftersom handlingsutrymmet för företag krymper. Detta kan i så fall skapa en negativ spiral av allt svagare debatt, starkare regelverk och att viktiga intressentgruppers intressen inte tillgodoses av företagen. Företagen agerar då inte med utgångspunkt i gemensamma moraliska värderingar utan istället med utgångspunkt i regelverk. Detta leder till brist på flexibilitet i redovisningen genom att företagen istället för att redovisa sådant som företagen har anledning att tro att intressenterna kan behöva veta, redovisar enligt ett i förväg uppställt regelverk. Detta leder i sin tur till att viktig information kanske inte kommer till allmänhetens kännedom och därmed till en sämre redovisning och en underminering av exempelvis årsredovisningens roll som informationsinstrument.

Historiska erfarenheter visar att i diskussioner om redovisningsnormer är det argument baserade på praktiska erfarenheter som vinner störst gehör och mycket få hänvisningar till teori förs fram.⁹¹ Därför är normbildning med utgångspunkt i den offentliga debatten att föredra framför statlig styrning eftersom den förstnämnda har större chanser att vinna legitimitet hos användarna och skaparna av informationen. Dessutom minskar en offentlig debatt risken för att en alltför dominerande politisk agenda styr normbildningen till nackdel för olika intressentgrupper som inte omfattas av denna agenda.

Ett viktigt bidrag som den här studien gör är att uppdatera den studie som Jönsson utförde 1991 och som handlar om redovisningens utveckling i Sverige under 1900-talet. Sedan den studien genomfördes har mycket hänt i vårt samhälle, exempelvis tekniskt i och med IT-revolutionen, som också har bidragit till att internationaliseringen har ökat. Den här studien har undersökt hur normbildning genom den offentliga debatten fungerar och vad som diskuteras i denna. Att debatten verkar behöva vitaliseras är en slutsats som kan dras av det empiriska materialet i den här studien. Vikten av att debatten om redovisningsfrågor fungerar och är levande har också diskuterats med utgångspunkt i exempelvis Rawls teorier.

Slutligen har den här studien bidragit med ny kunskap vad gäller sambandet mellan den mängd information som redovisas i "VD har ordet" och resultat före skatt. Studien har slagit fast att det verkar råda ett positivt samband mellan dessa två mått. Detta öppnar upp för flera nya frågor som är värda att forska vidare på. En redogörelse för dessa följer i avsnitt 6.5 Förslag till fortsatta studier.

⁹¹ Jönsson, S. (1991) s. 543

6.4 Reflektioner över studiens utförande

I inledningen av denna studie nämndes att de noterade bolagen som undersökts, fram till 31 december 2004 följt ÅRL (Årsredovisningslagen) vid upprättandet av finansiella rapporter och således också vid upprättandet av årsredovisningar. Detta skulle kunna påverka studiens slutsatser i den bemärkelsen att vissa av de nya reglerna som infördes, i viss mån påverkar företagens resultat. I och med övergången till IFRS/IAS upphörde exempelvis avskrivningarna på goodwill⁹², vilket skulle kunna vara en bidragande faktor till ett högre finansiellt resultat för vissa företag för åren 2005 och 2007 i denna studie. Således skulle övergången till IFRS/IAS kunna innebära att jämförelser av resultaten före och efter 2004 blir missvisande. Men, även om övergången till IFRS/IAS förde med sig regler angående värderingen av vissa tillgångar, bidrog den också till införandet av nya krav och regler angående nedskrivningar.⁹³ Detta borde i sin tur påverka resultatet i motsatt riktning. Det har skrivits flera studier kring övergången till IFRS/IAS. I denna studie har det dock av tids- samt utrymmesskäl inte kunnat tas hänsyn till alla slutsatser och hypoteser kring IFRS/IAS påverkan på företags resultat. Som nämndes ovan finns olika typer av nya krav och regler som påverkar resultaten i olika riktning, vilket talar för slutsatsen i denna studie inte borde påverkas nämnvärt.

Rapporter i *Balans* från Finforum har använts som källa upprepade gånger under studiens gång. Detta bör dock kunna motiveras av att Finforum återspeglar åsikter från både näringsliv och revisionsbranschen i sin helhet, med experter både från Sverige och från utlandet. Dessutom delas priser för bästa årsredovisning i olika kategorier ut vid Finforum, vilket skulle kunna ses som en typ av normbildande.

Ytterligare kommentarer kring den offentliga debatten och normbildandet i stort är också värda att nämna. Normbildning kan ses utifrån flera olika perspektiv. Denna studie har dock begränsats till att använda Puxty⁹⁴ och Jönsson⁹⁵ som teoretisk referensram för hur normer bildas. Studien innehåller alltså delar från både samhälle (*Balans*) stat (ÅRL, IFRS/IAS) och marknad (företag). Läsaren bör dock känna till att det finns många olika sätt att se på hur normer bildas. I inledningen av studien lyfts också vikten av årsredovisningarna som informationsinstrument fram. Det finns däremot många olika sätt som intressenter kan använda sig av för att skapa sig en bild av företaget, vilket kan vara värt att komma ihåg ur kritisk synpunkt.

⁹² *Balans* (2005) nr. 3

⁹³ *Balans* (2005) nr. 3

⁹⁴ Puxty et al. (1987)

⁹⁵ Jönsson, S. (1991)

Sambandet mellan informationsmängd och resultat före skatt hade för vissa företag istället kunnat beskrivas med ett andra- eller tredjegradsynom. Detta kräver dock djupare statistisk kunskap, men främst mer tid och utrymme, vilket har haft som följd att den statistiska analysen genomfördes genom att testa linjära samband. Ett möjligt problem med regressionsanalysen är risken för att informationsmängden påverkar resultatet samtidigt som resultatet påverkar informationsmängden. Detta kallas för *feedback*. När en regressionsanalys ställs upp görs implicit ett antagande om kausalitetsriktningen. Ett statistiskt test kan genomföras för att undersöka kausalitetsriktningen, ett så kallat Granger-test.⁹⁶ Den typen av tester ligger dock utanför studiens kunskapsområde, vilket lett till att möjligheten kort diskuteras i det här stycket men inget test har utförts. Det är också på sin plats att notera att korrelation inte behöver betyda kausalitet. Det finns många kända exempel på detta, exempelvis finns det en positiv korrelation mellan lärares löner och alkoholkonsumtion⁹⁷, utan att det behöver betyda att lärares löner faktiskt påverkar alkoholkonsumtionen, eller tvärt om. Slutligen inkluderas fem observationer per företag i undersökningen. Eftersom detta är relativt få bör resultaten av framför allt den statistiska analysen tolkas försiktigt.

Generellt sjunker inte informationsmängden lika mycket eller lätt som den stiger. Detta fenomen kan hänga ihop med ett annat sambandsproblem. Nämligen att informationen i årsredovisningarna möjligtvis tenderar att stiga, eftersom den baseras på en kodningsmall som i sin tur följer debatten över tid. Enklare uttryckt finns alla poängkriterier med hela tiden vid analysen av årsredovisningarna, kriterier som exempelvis grundar sig på diskussioner förda 2005 används alltså för att kontrollera informationsmängden i årsredovisningar från 1999, vilket kan bidra till en stigande informationstrend. Samtidigt kan trender också försvinna eller bli omoderna. Detta är ett problem som är svårt att undvika, om man inte skall ha flera kodningsmallar, det vill säga en för varje undersökt år. Återigen är detta ett medvetet val som baseras på tid och resursbrist.

6.5 Förslag till fortsatta studier

Den här studien har resulterat i flera intressanta iakttagelser och slutsatser, framför allt vad gäller sambandet mellan informationsmängd och resultat före skatt men också vad gäller möjliga brister i den svenska debatten.

⁹⁶ Ramanathan, R. (1998) s. 545f

⁹⁷ EViews 6 Hjälpsnitt

Det första förslaget till fortsatta studier är en mer djupgående kartläggning av sambandet mellan information och resultat. Det vore mycket spännande att fördjupa studien vad gäller antal undersökta år och att försöka gräva djupare i den svenska debatten. Med mer data vore det sedan möjligt att göra nya regressionsanalyser. Dessa skulle kunna göras mer avancerade genom att ta med fler förklarande variabler och undersöka icke-linjära samband med hjälp av polynomfunktioner.

Det är också tänkbart att informationsgapet mellan det som presenteras i årsredovisningar och det som intressenterna behöver kartläggs ytterligare. Exempelvis kan information i hela årsredovisningen analyseras och dessutom kan undersökningen kompletteras med intervjuer av personer och organisationer för att undersöka vad dessa tycker om befintliga redovisningsnormer och hur de kan förändras samt vad det eventuella sambandet mellan informationsmängd och resultat kan bero på.

En tredje aspekt som skulle vara intressant att undersöka vore vem som egentligen deltar i den svenska offentliga debatten om redovisningsnormer och om det finns någon grupp som dominerar eller helt står utanför trots att de har intresse av att delta. Även här skulle undersökningen kunna fördjupas med hjälp av intervjuer av olika intressenter. Det vore även intressant att undersöka hur betydelsen av de olika kriteriegrupperna utvecklats över tid och vem som är respektive grupps främsta förespråkare.

Källförteckning

Affärsvärldens hemsida - <http://www.affarsvarlden.se/hem/nyheter/article278652.ece> (2009-01-03)

Alfa Lavals hemsida - <http://www.alfalaval.com/about-us/our-company/history/pages/history.aspx> (2008-12-18)

Artsberg, Kristina (2003) "*Redovisningsteori – policy och praxis*", Liber Ekonomi

Assa Abloys hemsida - <http://assaabloy.com/sv/com/Om-ASSA-ABLOY/Ledning/> (2008-12-18)

Backman, Jarl (1998) "*Rapporter och uppsatser*", Studentlitteratur

Balans: Noteringar (2007) "*Noteringar: Vattenfall, SAS och Green Cargo bäst på att redovisa hållbarhet*" - Balans, nr. 6-7

Banghøj, Jesper; Plenborg, Thomas (2008) "*Value relevance of voluntary disclosure in the annual report*" - Accounting and Finance, nr. 48, s. 159-180

Barlev, Benzion; Haddad, Joshua R. (2003) "*Fair value accounting and the management of the firm*" - Critical Perspectives on Accounting, nr. 14, s. 383-415

Botosan, Christine A (1997) "*Disclosure level and the cost of equity capital*" - The Accounting Review, vol. 72, nr. 3, s. 323-349

Bryman, Alan; Bell, Emma (2003) "*Business research methods*", Oxford University Press

Davis, Stanley W; Menon, Krishnagopal; Morgan, Gareth (1982) "*The images that have shaped accounting theory*" - Accounting, Organizations and Society, vol. 7, nr. 4, s. 307-319

Eng, L.L.; Mak, Y.T. (2003) "*Corporate governance and voluntary disclosure*" - Journal of Accounting and Public Policy, vol. 22, nr. 4, s. 325–345

Espinosa, Monica; Trombetta, Marco (2007) *"Disclosure Interactions and the Cost of Equity Capital: Evidence From the Spanish Continuous Market"* - Journal of Business Finance & Accounting, vol. 34, nr. 9-10, s. 1371–1392

EU-kommissionens meddelande (KOM 2001, 264) sid 9 - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0264:FIN:SV:PDF> (2008-12-17)

EViews 6 Hjälpavsnitt - Välj programmeny "Help" -> "EViews help topics..." Skriv sökord: "Granger causality"

FAR Komplet via Elin@Lund (endast tillgänglig via Lunds Universitets interna datanät) - <http://elin.lub.lu.se/elin?func=resInfo&resid=170&lang=en> (2009-01-03)

Flesher, Dale L.; Flesher, Tonya K (1986) *"Ivar Kreuger's Contribution to U.S. financial reporting"* - The Accounting Review, vol. 61, nr. 3, s. 421-434

Halvorsen, Knut (1992) *"Samhällsvetenskaplig metod"*, Studentlitteratur, Lund

Holmquist, Bengt; Wennberg, Inge (1996) *"Jenkins-kommitténs rekommendationer: Bättre redovisning – med tanke på "kunden"* - Balans, nr. 1

Holmquist, Bengt; Ehlin, Åsa (2003) *"Finforum 2003"* - Balans, nr. 12

International Herald Tribunes hemsida - <http://www.iht.com/articles/ap/2007/12/07/business/EU-FIN-COM-Sweden-Skanska-CEO.php> (2008-12-18)

Internationell redovisningsstandard i Sverige (2007) *"IFRS/IAS"*, FAR Förlag

Jansson, Thomas (2005) *"Få oväntade effekter vid övergången till IFRS"* - Balans, nr. 3

Jönsson, Sten (1985), *"Eliten och normerna"*, Bokförlaget Doxa AB, Lund

Jönsson, Sten (1991), *"Role making for accounting while state is watching"* - Accounting, Organization and Society, vol. 16, nr. 5-6, s. 521-546

Konjunkturinstitutets hemsida - <http://www.konj.se/arkiv/konjunkturlaget/konjunkturlaget/konjunkturlagetjuni2002.5.2f48d2f18732142c7fff2722.html> (2008-12-18)

Krumwiede, Tim (2008) "*Fair value accounting: why historical cost accounting makes sense*" - Strategic Finance, vol. 90, nr. 2, s. 33-39

Körner, Svante; Wahlgren, Lars (2002) "*Praktisk statistik*", Studentlitteratur, Lund

Larfeldt, Agnes (1999) "*Debatt: De nya reglerna om miljöredovisning i årsredovisningslagen*" - Balans, nr. 5

Larsson, Lars-Olle (1998) "*Så deltar revisorerna i det internationella arbetet med miljöredovisning och miljörevision*" - Balans, nr. 2

Larsson, Lars-Olle; Ljungdahl, Fredrik (2005) "*Miljöredovisningen avskaffas!*" - Balans, nr. 4

Larsson, Lars-Olle (2007) "*Finforum 2007: SAS och Concordia redovisade bäst 2006*" - Balans, nr. 12

Lundahl, Ulf; Skärvad, Per-Hugo (1999) "*Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*", Studentlitteratur, Lund

Meek, Gary K; Roberts, Clare B; Grey, Sidney J (1995) "*Factors influencing voluntary annual report disclosures by U.S. U.K. and continental European multinational corporations*" - Journal of International Business Studies, vol. 26, nr. 3, s. 555-572

NASDAQ OMX (2007) "*Company Trading Overview per Exchange, December 2007*", via E-post från Marketresearch-avdelningen (2008-12-01)

NASDAQ OMX - GICS index Levels All - http://omxnordicexchange.com/investors/handelsinformation/sektorer/gics_klassificering/ (2008-12-21)

Puxty, A. G; Willmott, Hugh C; Cooper, David J; Lowe, Tony (1987), "*Modes of regulation in advanced capitalism: Locating accountancy in four countries*" - Accounting, Organizations and Society, vol. 12, nr. 3, s. 273-291

Ramanathan, Ramu (1998) "*Introductory Econometrics with Applications*", Dryden Press, Fort Worth

Rawls, John (1999) "*Collected papers*", Harvard University Press, Cambridge, Mass

Rundfelt, Rolf (2005) *"Internationellt: Diskussion om företags information"* - Balans, nr. 12

Samlingsvolymen (2008) Del 1, FAR SRS Förlag AB, Stockholm

Sandviks hemsida - <http://www.sandvik.se/> Sökväg: om sandvik -> om sandvik -> historia (2008-12-18)

SKF:s hemsida - http://www.skf.com/portal/skf_se/home/omskf?contentId=058286&lang=sv (2008-12-18)

Smith, Dag (1995) *"Redovisningens språk"*, Studentlitteratur, Lund.

Statistiska centralbyråns hemsida - www.scb.se - <http://www.scb.se/templates/pressinfo245051.asp> (2008-11-17)

Streeck, Wolfgang; Schmitter, Philippe C (1985) *"Community, Market, State-and Associations? The Prospective Contribution of Interest Governance to Social Order"* - European Sociological Review, vol. 1, nr. 2, s. 119-138

Svenning, Conny (2003) *"Metodboken"*, Lorentz Förlag, Eslöv

Veide, Olle (2007) *"Hur man räknar statistik"* – Olle Veide Förlag, Borlänge

Webb, Kimberley A; Cahan, Steven F; Sun, Jerry (2008) *"The effect of globalization and legal environment on voluntary disclosure"* - The International Journal of Accounting, vol. 43, nr. 3, s. 219–245

Wennberg, Inge (1996) *"Finforum 1996: Ökat intresse för etik och värderingar"* – Balans, nr. 11,

Wennberg, Inge (1997) *"Finforum 1997: Ger svenska årsredovisningar vad placerarna behöver?"* – Balans, nr. 11

Undersökta företag

ABB Ltd.

www.abb.se

Assa Abloy AB
www.assaabloy.com

Atlas Copco AB
www.atlascopco.se

Skanska AB
www.skanska.com

Sandvik AB
www.sandvik.se

Scania AB
www.scania.com

Securitas AB
www.securitas.com

Skanska AB
www.skanska.com

SKF AB
www.skf.com

Volvo AB
www.volvo.com

Bilagor

Bilaga 1 – Sektorindelning

Sektorindelning enligt nivå 1 i GICS (Global Industry Classification Standard)⁹⁸ användes. Den klassifikationsnivå som valdes ut till den här studien heter "Industrials" och är en av de tio sektorerna.

GICS struktur har följande fyra nivåer:

- Sektorer (10)
- Branschgrupper (24)
- Branscher (67)
- Delbranscher (139)

⁹⁸ NASDAQ OMX - GICS index Levels All

Bilaga 2 ⁹⁹ – Utvalda företag

Företag	Aktieomsättning ¹⁰⁰ 2007
Volvo AB	963 362
Atlas Copco AB	876 097
Sandvik AB	723 319
SKF AB	558 397
Alfa Laval AB	486 387
SCANIA AB	441 845
ABB Ltd.	424 689
Skanska AB	370 618
Assa Abloy AB	347 876
Securitas AB	298 192

⁹⁹ Utdrag ur: NASDAQ OMX (2007) "Company Trading Overview per Exchange, December 2007"

¹⁰⁰ "Number of trades" i originaltexten

Bilaga 3 – Söktermer

Första sökning:

- Frivillig information
- Frivillig redovisning
- Fria delar
- Frivilliga delar
- VD har ordet
- Koncernchefen har ordet
- VD-ord
- VD-kommentar
- Ekonomisk översikt
- Årsredovisning
- Icke-finansiell

Utvidgad sökning, baserad på träffar från första sökningen:

- Strategi
- CSR/ Corporate social responsibility
- Prestation
- Framtid
- Finansiella mål
- Finansiella mått
- Hållbarhet
- Konkurrenskraft
- Humankapital
- Ledning
- FoU/Forskning och utveckling

Bilaga 4 – Kodningsmall (baserad på första och andra sökningen i bilaga 3)

Företagsnamn:

Totalpoäng:

År:

Strategi och styrning:	Poäng
Framtid (Tydliga uttalanden om framtiden ur strategisk synpunkt)	
Ledning (Tydliga uttalanden om förändringar i översta ledningen)	
Strategi (Tydlig redogörelse för strategin)	
Styrning (Beskrivning av eller kommentarer om bolagsstyrning)	

Corporate Social Responsibility (CSR):

Etik (Riktlinjer och uppförandekod)	
Värderingar (Diskussion om företagets värderingar)	
Miljöpolicy (Policies för miljöarbete)	
Miljöstrategier (Strategier för att nå miljömål)	
Miljörisker (Diskussion om miljörisker)	
Miljöskador (Diskussion om miljöskador)	
Miljömål (Både kvalitativa och kvantitativa)	
Vision för hållbarhet (Långsiktiga mål och visioner)	
Utsläpp (Jämförelse med konkurrenter)	
Klimatfrågor (Exempelvis frågan om växthuseffekten)	
Miljöprestanda (Numeriska mått)	
Miljöpåverkan (Utöver produktionsprocesser)	
Socialt ansvar (Exempelvis arbetsplatsolyckor, påverkan på samhälle)	
Intressentdialog (Kommunikation med intressentgrupper)	
Intressentperspektiv (Medvetenhet om olika intressenters behov)	

Prestation och framtid:

Måluppföljning (I vilken utsträckning mål har nåtts)	
Mål (Redogörelse för konkreta mål)	
Framstegsmätning (Hur framsteg mäts)	
Långsiktig prestation (Prestation över flera år)	
Utveckling (Företagsomvandling: samgåenden och övertaganden)	
Trender (Trender som påverkat företaget tidigare och i framtiden)	
Finansiella mål (Behöver ej vara numeriska)	

Företagets resurser:

Konkurrenskraft (<i>Förutsättningar för konkurrens</i>)	
Humankapital (<i>De anställdas styrkor och kvalitéer</i>)	
Ledningens erfarenhet/ kommunikations- förmåga/ integritet/trovärdighet (<i>Diskussion om något av detta</i>)	
Ledningens kvalitéer (<i>Exempelvis utbildning av chefer</i>)	
Företagskultur (<i>Uttalanden kring företagskultur eller förändring av denna</i>)	
Tillgångar (<i>Konkreta speciella tillgångar exklusive humankapital</i>)	

Företagets verksamhet:

Verksamhetsbeskrivning och produkter (<i>Diskussion kring dessa</i>)	
Risker (<i>Exempelvis makroekonomiska och juridiska</i>)	
Affärsidé (<i>Redogörelse för affärsidé eller delar av denna</i>)	
Bolagsinformation (<i>Exempelvis struktur och övergripande organisation</i>)	
Åtaganden (<i>Mellan företaget och dess intressenter</i>)	
Förhållningssätt till informationskriterier och resultatindikatorer (<i>Hur dessa tolkas och vilken betydelse de har</i>)	

Finansiella mått:

Vinst per aktie (<i>Numeriskt</i>)	
FoU (<i>Behöver inte vara numeriska värden dock tydliga uttalanden</i>)	
Kapitalutgifter (<i>Utgifter för anskaffning av kapital eller motsvarande, kreditratning</i>)	
Resultat (<i>Finansiellt resultat</i>)	
Planerade utgifter (<i>Behöver ej vara numeriskt</i>)	

Bilaga 5 – Informationspoäng och resultat före skatt

Resultatet är i miljoner kronor och siffrorna på samma rad som företagsnamnet är respektive företags informationspoäng räknat som genomsnittet av två analyser.

	1999	2001	2003	2005	2007
Atlas Copco AB	15,5	11	6	16	17,5
Resultat	1 207	4 700	4 913	9 300	10 534
Volvo, AB	16,5	8,5	10	14,5	17
Resultat	34 596	-1 866	1657	18 014	21 557
Sandvik AB	13	15	13,5	16,5	18
Resultat	2 541	5 606	4 187	8 819	5 996
SKF, AB	12	13	13,5	21,5	22
Resultat	1 769	3 120	2 793	5 253	7 138
Scania AB	8,5	9,5	8,5	11	16
Resultat	4 500	1 541	4 604	6 765	11 906
Skanska AB	14	13	16,5	18,5	17
Resultat	6 862	1 116	4 072	5 120	5 667
ABB Ltd	20	13,5	14	20,5	26
Resultat¹⁰¹	19 687	475,2	1 771,2	11 908,16	4 010
Assa Abloy AB	10,5	13	13,5	14	17
Resultat	981	1 476	593	3 556	4 609
Securitas AB	15	12	12	13,5	13
Resultat	1 115,8	1 901,9	1 998,2	3 660,9	1 397,5

¹⁰¹ Omräknat från USD med hjälp av balansdagkurs hämtad från årsredovisningen

Bilaga 6 – Alternativ regression

ABB

$$\text{RESULTAT}=\text{C}(1)+\text{INFO}*\text{C}(2)$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	-3243,624	16251,76	-0,199586	0,8546
C(2)	575,2119	839,3491	0,685307	0,5424
R ²	0,135358	Medelvärde beroende var.		7570,360

Assa Abloy

$$\text{RESULTAT}=\text{C}(1)+\text{INFO}*\text{C}(2)$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	-5971,525	3539,593	-1,687065	0,1902
C(2)	604,0092	257,2634	2,347824	0,1005
R ²	0,647568	Medelvärde beroende var.		2243,000

Atlas Copco

$$\text{RESULTAT}=\text{C}(1)+\text{INFO}*\text{C}(2)$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	1885,468	5901,265	0,319502	0,7703
C(2)	321,6161	425,9980	0,754971	0,5051
R ²	0,159659	Medelvärde beroende var.		6130,800

Sandvik

$$\text{RESULTAT}=\text{C}(1)+\text{INFO}*\text{C}(2)$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	-7243,486	6620,776	-1,094054	0,3539
C(2)	833,7688	432,3520	1,928449	0,1494
R ²	0,553499	Medelvärde beroende var.		5429,800

Scania

$$\text{RESULTAT}=\text{C}(1)+\text{INFO}*\text{C}(2)$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	-5913,144	3506,703	-1,686240	0,1903
C(2)	1100,593	317,0276	3,471600	0,0403
R ²	0,800691	Medelvärde beroende var.		5863,200

Securitas

$$\text{RESULTAT}=\text{C}(1)+\text{INFO}*\text{C}(2)$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	3801,277	5939,877	0,639959	0,5677
C(2)	-136,3677	451,7964	-0,301835	0,7825
R ²	0,029473	Medelvärde beroende var.		2014,860

Skanska

$$\text{RESULTAT}=\text{C}(1)+\text{INFO}*\text{C}(2)$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	-1657,956	8109,331	-0,204450	0,8511
C(2)	394,0099	509,1254	0,773895	0,4954
R ²	0,166415	Medelvärde beroende var.		4567,400

SKF

$$\text{RESULTAT}=\text{C}(1)+\text{INFO}*\text{C}(2)$$

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	-2815,364	1357,003	-2,074693	0,1297
C(2)	416,4612	79,92055	5,210940	0,0137
R ²	0,900510	Medelvärde beroende var.		4014,600

VOLVO

RESULTAT=C(1)+INFO*C(2)

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	-33557,96	11030,91	-3,042176	0,0558
C(2)	3635,305	802,9116	4,527653	0,0202
R ²	0,872338	Medelvärde beroende var.		14791,60

Gemensam trend

RESULTAT=C(1)+INFO*C(2)

Variabel	Koefficient	Standardavv.	t-statistika	P-värde
C(1)	-7673,097	5553,363	-1,381703	0,2610
C(2)	935,3074	378,8956	2,468510	0,0902
R ²	0,670095	Medelvärde beroende var.		5847,291